

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ХАСЦЬКА ОЛЕСЯ ВОЛОДИМИРІВНА

Допускається до захисту:

В.о. завідувача кафедрою міжнародних відносин
і зовнішньої політики

д.е. н., доцент

Лимар В.В.

« ____ » _____ 2024 р.

**ІДЕЯ «ЛЮБЛИНСЬКОГО ТРИКУТНИКУ» У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ
УКРАЇНИ**

Спеціальність 291. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Магістерська робота

Науковий керівник:

Прихненко М.І., старший викладач

кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

к.політ.н.

Оцінка: ____ / ____ / ____

(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК:

Кулявець В.Г., к.е.н., доц.

(підпис)

Вінниця – 2024

АНОТАЦІЯ

Хасцька О.В. Ідея люблінського трикутника в зовнішній політиці України. Спеціальність 291. Міжнародні відносини суспільні комунікації та регіональні студії. Спеціалізація «Міжнародні комунікації та медіація в умовах конфліктного врегулювання». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2024.

У кваліфікаційній (магістерській) роботі досліджено генезу створення Люблінської унії та її ролі у створенні Люблінського трикутника. В цьому ключі Люблінська унія, яка укладалася в XVI столітті, представлена як основа для подальшої співпраці Польщі та Литви, а термін «Люблінський трикутник» став використовуватися для позначення форми співпраці між Польщею, Литвою та Україною у більш пізні періоди. Дослідження проводилось за допомогою історико-генетичного і порівняльного методів, та базується на принципі історизму. Додатково розглянуто Люблінський трикутник як міжнародний альянс безпеки, де пояснено чому альянс став ефективним механізмом спільної реакції на виклики та подолання загроз безпеки.

Ключові слова: Литва, Польща, Україна, російсько-українська війна, люблінський трикутник.

79с., Бібліографія: 46 найм.

ABSTRACT

Khaietska O.V. The idea of the Lublin Triangle in Ukraine's foreign policy. Speciality 291 International relations, specialization "International communications and mediation in conflict resolution". Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2024.

The origin of the Union of Lublin and its contribution to the creation of the Lublin Triangle are examined in the qualification (master's) work. In this context, the Union of Lublin, which was concluded in the 16th century, is viewed as the foundation for further cooperation between Poland and Lithuania, and the term 'Lublin Triangle' was introduced to define a type of cooperation between Poland, Lithuania, and Ukraine in later times. Historical-genetic and comparative methods were utilized to conduct the study, which is based on the principle of historicism. Additionally, the Lublin Triangle is considered an international security alliance, which explains why the alliance has become an effective mechanism for a joint response to challenges and overcoming security threats.

Key words: Lithuania, Poland, Ukraine, russian-Ukrainian war, Lublin triangle.

79 pages, Bibliography: 46 items.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ІДЕЇ СТВОРЕННЯ ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИКУТНИКА У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ.....	8
1.1 Історіографія та джерельна база дослідження	8
1.2 Методологія дослідження	13
РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ СТОРЕННЯ ТА СУТНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ «ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИКУТНИКА».....	17
2.1. Генеза створення Люблінської унії та її роль у створенні «Люблінського трикутника».....	17
2.2. Особливості регіонального об'єднання «Люблінського трикутника»	24
2.3. «Люблінський трикутник» як міжнародний альянс безпеки	29
РОЗДІЛ 3 РОЛЬ ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИКУТНИКА ДЛЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	38
3.1. Механізм співпраці України, Польщі та Литви.....	38
3.2. Спільні бачення глобальних проблем.....	43
3.3. Підтримка у подоланні наслідків повномасштабної війни РФ проти України	47
3.4. Перспективи подальшої співпраці учасників Люблінського трикутника	57
ВИСНОВОК:	65
СПИСОК ОПРАЦЬОВАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	72

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі, де геополітичні та економічні реалії взаємодії країн набувають все більшого значення, ідея регіональної співпраці стає стратегічною основою зовнішньої політики багатьох країн. У цьому контексті особливе місце займає Люблінський трикутник – ініціатива, яка об'єднує Україну, Польщу та Литву. Заснований на історичних зв'язках та спільних цілях розвитку, Люблінський трикутник стає важливим інструментом для зміцнення позицій країн у регіоні та вирішення спільних викликів та завдань. Актуальність вивчення ідеї Люблінського трикутника в контексті зовнішньої політики України визначається сучасними геополітичними та економічними викликами, перед якими стоїть держава.

Основними факторами, що роблять цю тему актуальною, є, перш за все зміни в геополітичному ландшафті Європи, включаючи конфлікт на сході України та вплив Російської Федерації в ньому. Ці процеси визначають потребу у сучасних стратегіях зовнішньої політики. Досить серйозно постають і загальні проблеми, такі як боротьба зі зміною клімату, боротьба з тероризмом та гібридні загрози. Все це створює передумови для співпраці країн Люблінського трикутника.

Сучасні реалії свідчать про необхідність створення та підтримки регіональних об'єднань для вирішення спільних завдань і захисту національних інтересів. Варто відзначити, що зусилля України щодо участі в Люблінському трикутнику є складовою стратегії впливу на міжнародному рівні та сприяють формуванню партнерських відносин. Разом з тим, активна участь в регіональних ініціативах сприяє інтеграції країни в євроатлантичні структури та забезпечує стабільний розвиток.

Отже, дослідження ідеї Люблінського трикутника дозволить визначити потенціал та перспективи участі України в цьому об'єднанні, розкрити можливості для поглиблення співпраці та визначити її роль у формуванні нових стратегічних аспектів зовнішньої політики.

Мета дослідження полягає в комплексному і всебічному дослідженні питання ідеї створення Люблінського трикутника і його ролі в зовнішній політиці України. Виходячи із поставленої мети варто виокремити наступні **завдання дослідження:**

- дослідити історіографію та джерельну базу дослідження;
- дослідити генезу створення Люблінської унії та її ролі у створенні Люблінського трикутника;
- розкрити особливості регіонального об'єднання Люблінського трикутника;
- розглянути Люблінський трикутник як міжнародний альянс безпеки;
- провести характеристику механізму співпраці України, Польщі та Литви;
- дослідити спільні бачення глобальних проблем країнами-партнерами;
- визначити шляхи підтримки у подоланні наслідків повномасштабної війни РФ проти України;
- зрозуміти перспективи подальшої співпраці учасників Люблінського трикутника.

Об'єктом дослідження є ідея «Люблінського трикутника» у зовнішній політиці України.

Предметом дослідження є особливості імплементації даної ідеї у зовнішньо-політичний курс України.

Наукова-практична значущість проблеми. Фактичний матеріал дослідження поглиблює наукові розробки стосовно Люблінського трикутника, який був створений як ініціатива для розвитку співпраці між Польщею, Україною та Литвою. Матеріали, які були представлені у роботі можуть бути корисними при аналізі ролі і місця Люблінського трикутника у зовнішній політиці України.

Додатково допоможуть зрозуміти, чому Люблінський трикутник виступає як спроба країн регіону об'єднатися та спільно реагувати на загрози безпеці не лише України, але й світу загалом. Теоретичною основою

дослідження виступають праці вітчизняних і закордонних дослідників, політологів, політичних експертів тощо. На особливу увагу заслуговують праці О. Александрова, Н. О. Білоуса, С. А. Горovenko, М. С. Пасічника, Є. М. Магди, Г. Почепцова, Т. А. Павленко, Є. В. Чеботарьова та інших.

Наукова новизна дослідження ідеї створення Люблінського трикутника допомагає розібратися в особливостях та меті цієї регіональної ініціативи. Вказана мета дає можливість краще зрозуміти, як країни Центральної та Східної Європи організовують співпрацю та як це може впливати на регіональну динаміку.

Поміж з тим, дослідження ініціативи Люблінського трикутника може виявити, як політичні та економічні фактори впливають на формування таких об'єднань. Це може стати важливим джерелом інформації для аналізу взаємовідносин країн та їхніх стратегій співпраці, допоможе розкрити ефективність співпраці в економічних та соціокультурних аспектах, допоможе з'ясувати, як вона впливає на безпеку та стабільність регіону. Розуміння спільних стратегій в галузі оборони та безпеки може бути важливим фактором для прогнозування стабільності у майбутньому.

Загалом, тема ініціативи Люблінського трикутника стосується міжнародних відносин та взаємодії країн на світовій арені. Розуміння та вивчення цього контексту може допомогти спрогнозувати можливі зміни в регіональних та на світовому рівні.

Апробація результатів дослідження:

1. Хаєцька Олеся Володимирівна. Ідея «Люблінського трикутника» у зовнішній політиці України. // Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса. Випуск 15. Том 2 / ред. кол. М. І. Прихненко (голова) та ін. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2023. Вип. 15. Т. 2. С. 72-76.

2. Хаєцька Олеся Володимирівна. «Люблінський трикутник» як міжнародний альянс безпеки. Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва. Матеріали

міжнародної наукової конференції (Львів, 20 грудня 2023 р.) / Упорядники: Мальський М.З., Кучик О.С., Вовк Р.В. – Львів: Факультет міжнародних відносин ЛНУ ім. І. Франка, 2023. – С. 222-228.

Структура роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та переліку використаної літератури. Загальний обсяг роботи складає 79 сторінок.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ІДЕЇ СТВОРЕННЯ ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИКУТНИКА У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

1. Історіографія та джерельна база дослідження

Історіографія та джерельна база дослідження ідеї Люблінського трикутника в зовнішній політиці України охоплює різні періоди та підходи до вивчення цього питання. Ця провідна історична ідея спрямована на розвиток співпраці між Україною, Польщею та Литвою. Вона враховує спільні інтереси трьох держав, а також сприяє консолідації, регіональній безпеці і стабільності.

Вивчення історії та реалізації ідеї Люблінського трикутника в зовнішній політиці України визначається широким спектром джерел та історіографічних підходів. Ця ідея, спрямована на зміцнення співпраці між Україною, Польщею та Литвою, стала предметом уваги вчених, дипломатичних представників, політологів, вітчизняних та закордонних експертів тощо. Дослідження Люблінського трикутника базується на аналізі історіографії та розгляді різноманітних джерел.

Створення нового формату співпраці між країнами Центральної та Східної Європи, а саме Польщею, Литвою і Україною, відомого як «Люблінський трикутник» оголошене Міністрами зовнішніх справ цих країн (Я. Чапутович, Л. Лінкявічус і Д. Кулеба) 28.07.2020 р. У загальному сприйнятті «Люблінський трикутник» асоціюється з Люблінською унією 1569 р., яка лягла в основу федеративної держави Королівства Польщі, Великого князівства Литовського та Речі Посполитої.

Багато українських істориків акцентують увагу на вивченні внутрішніх аспектів укладання Люблінської унії та її впливу на соціально-економічний розвиток України. Вони також розглядають роль унії в формуванні політичної структури Речі Посполитої. В. Антонович заклав основи вкрай негативного визнання ролі унії. У своєму дослідженні Антонович В. Б. «Моя сповідь» автор наводить суперечливі факти про умови укладенні Люблінської унії [5]. Однак,

на нашу думку, це історія, а тому й такі історичні матеріали мають право на життя.

Для сучасної української науки є характерним поміркований підхід в оцінках Люблінської унії, він є достатньо далеким від її ідеалізації; хоча має переважно релігійно-просвітницьке спрямування (з недостатньою увагою до суто історичних та соціально-економічних аспектів). Деякі дослідники розглядають Люблінську унію в контексті ширшої європейської історії та геополітичних взаємодій. Дослідження цього питання є надзвичайно важливе не лише з точки зору історії, а й з точки зору геополітики та формування нових політичних відносин між Україною та європейськими країнами.

Дослідники аналізують її вплив на взаємини з іншими країнами та регіонами. Підходи до вивчення ідеї Люблінського трикутника розглядаються у роботах різних авторів. Сюди варто віднести різноманітні дипломатичні матеріали, тексти наукових та публіцистичних видань, де вчені висвітлюють різні аспекти цієї необхідної політичної ініціативи. Періодизація та концептуальні підходи до розгляду історії Люблінського трикутника залежать від аналітичної ідеї авторів, які займалися дослідженням обраної теми.

До джерельної бази дослідження, насамперед, варто віднести дипломатичні джерела, архіви та офіційні документи, які висвітлюють дипломатичну взаємодію між країнами.

Не меншої важливості мають наукові статті та монографії. Варто відзначити, що існує чимало напрацювань як вітчизняних, так і закордонних вчених, які присвячуються ідеї Люблінського трикутника. До прикладу наукова стаття Є. В. Чеботарьової «Люблінський трикутник»: інституціональні передумови та економічний потенціал створення» [43]. Автор стверджує, що проблематика дослідження Люблінської унії відрізняється великою дискусійністю та наявністю протилежних оцінок, що претендують на взаємовиключність. Відзначається трансформацією оцінок з часом, коли одні погляди змінюються на інші, і це значно впливає на дослідження. Відзначається що особливо це характерно для України, де

ідеологічні та політичні фактори мають значущий вплив на сприйняття Люблінської унії. Узагальнюючи, автор вказує на еволюцію підходів у дослідженні Люблінської унії на етапі двадцятих років XXI століття в контексті розвитку науки.

Доктор економічних наук, професор Львівського національного університету імені Івана Франка Маркіян Мальський у своїй статті «Люблінська ініціатива у системі Балто-Чорноморської регіональної безпеки» зазначав, що Україна, у співпраці з партнерами, активно впроваджує нове регіональне утворення, націлюючись на відстеження своїх національних інтересів і геополітичних цілей. Країна очікує на додаткову вартість від нового формату та сподівається на зміцнення співпраці через Люблінський Трикутник з іншими країнами та альянсами. Автор визначає Люблінський трикутник як систему міжнародної підтримки України [26].

Горovenko С. А. у своєму дослідженні «Інституалізовані міжнародні альянси безпеки: на захисті основоположних прав людини» Люблінський трикутник характеризує як інституалізований полюс безпеки, як певне міжнародне об'єднання, засноване на базі міждержавної угоди. Експерт говорить, що підтримка України після укладення Люблінського трикутника лише збільшилася, а країни-партнери вкотре проявили себе як справжні друзі, «підставивши плече у скрутну хвилину» [10].

Додатково Я. Турчин, О. Івасечко, О. Юринець у 2021 році звертали увагу, що «Асоційоване тріо» є досить успішним форматом співпраці між Україною, Грузією та Молдовою, які в свою чергу демонструють найбільш позитивні зрушення на шляху до Європейської інтеграції. Автори проводять паралель із іншими міжнародними об'єднаннями, де діє Україна, відзначаючи, що Люблінський трикутник є одним із тих міжнародних об'єднань, яке зможе показати себе не лише на словах, але й на практиці [41].

Досить цікаво висловлюється В. Студінський у своєму дослідженні «Люблінський трикутник у системі економічної безпеки Європи в контексті російсько-української війни». Студінський вважає, що формування

«Люблінського трикутника», який об'єднує Польщу, Литву та Україну, не лише має потужні перспективи розвитку, але й може визначати новий структурний вектор системи економічної безпеки Європи. Особливо важливим в цьому контексті є врахування сучасних викликів, зокрема російської війни, що робить це об'єднання важливим чинником зміцнення європейської стабільності та безпеки [39].

Українська дослідниця Павленко Т.А. у науковому доробку «Протидія російській дезінформації та пропаганді: досвід країн Люблінського трикутника» висвітлює проблематику протидії російській дезінформації та пропаганді через досвід країн Люблінського трикутника [29]. Європейський досвід в цьому плані є цінним надбанням, а тому може використовуватися як основа в подальшому дослідженні нашої роботи. Сучасна російська стратегія ведення війни надто активно використовує інформаційні засоби, зокрема розповсюдження дезінформації та пропаганду. Важливо зазначити, що ці методи направлені не лише проти України, яка опинилася в епіцентрі російського впливу, але і проти численних цивілізованих країн світу, які надають підтримку Україні.

Варто зазначити, що інформація як така не має кордонів, і її вплив може охоплювати не лише окремих громадян, але і держави в цілому. Російська дезінформація стає суттєвим викликом для міжнародної спільноти, особливо в умовах євроінтеграції. У зв'язку з цим, авторка пропонує розглядати дезінформацію як проблему, що потребує об'єднаної відповіді на рівні міжнародної спільноти. Разом із тим, Т. А. Павленко застерігає, що важливо уникати впровадження «неоднозначних» норм щодо протидії дезінформації на рівні національного законодавства. Спільні підходи та координація на міжнародному рівні можуть сприяти більш ефективній боротьбі з цим явищем.

Авторка продовжує, що у країнах, які входять до складу Люблінського трикутника, завдання щодо протидії розповсюдженню дезінформації та стратегічної комунікації виконуються різними підрозділами, які функціонують автономно в межах конкретних відомств. Ця взаємодія

ефективна тоді, коли вона здійснюватиметься на різних рівнях, наприклад, через Міністерства закордонних справ. Для більш ефективної протидії дезінформації та пропаганді створюються нові органи, спрямовані на цю боротьбу [29].

Медіа-ресурси та інформацію ЗМІ також можна віднести до джерел дослідження даного питання. Аналіз коментарів експертів, інтерв'ю та новини можуть висвітлювати громадську реакцію та публічні обговорення щодо ідеї Люблінського трикутника. Вітчизняні та закордонні журналісти, політичні експерти та політологи час від часу висловлюють власні думки стосовно утворення Люблінського трикутника, його впливу на зовнішню та внутрішню підтримку України.

Міжнародні звіти та дослідження, як джерело теоретичного дослідження питання утворення Люблінського трикутника міститься у публікаціях міжнародних організацій. Такий аналіз може допомогти визначити регіональних тенденції та підходи до розвитку співпраці України, Литви та Польщі.

Досить значний теоретичний доробок містять і праці закордонних дослідників. Поляки та литовці надають свою оцінку цьому політичному утворенню. Значна праця «Відносини Польщі з Литвою, Білоруссю та Україною 450 років після Люблінської унії» за редакцією Т. Стемпневського, Б. Сурмач та дослідників міжнародної команди має на меті висвітлити історичне значення Люблінської унії 1569 року, яка поклала початок Республіці Обох Націй (Речі Посполитої) – Корони Королівства Польського та Великого князівства Литовського [38].

Враховуючи різноманітність джерел, історіографія та джерельна база дослідження ідеї Люблінського трикутника становлять основу для комплексного розгляду цієї ініціативи в контексті зовнішньої політики України. Розглядаючи історичні джерела, дослідники можуть встановити, які конкретні обставини спонукали країни до формування Люблінського трикутника, які цілі вони переслідували, і які проблеми або виклики вони

намагалися вирішити через цей формат співпраці. Докладний аналіз історичних джерел допомагає збагатити розуміння виникнення і розвитку даної ініціативи.

1.2 Методологія дослідження

Ідея створення Люблінського Трикутника як регіональної ініціативи визначається рядом методів, які допомогли сформувати цей новий формат співпраці між Польщею, Литвою та Україною. Перш за все, дипломатичні методи гравців виявилися ключовими для встановлення довіри та поклали початок переговорів. Активна дипломатія та взаємні візити представників країн-учасниць сприяли визначенню спільної мети та потреб для співпраці.

По-друге, економічні методи відіграли важливу роль у формуванні та підтримці Люблінського Трикутника. Заохочення економічної взаємодії та торговельних зв'язків між країнами сприяли утворенню об'єднуючої платформи.

По-третє, соціокультурні методи виявилися корисними для вирішення питань та викликів, пов'язаних із різницею у культурному та мовному контексті. Проекти співпраці у сфері освіти, культури та науки встановили позитивне спілкування між народами.

По-четверте, використання методів міжнародної сили та публічної дипломатії стали ефективними для залучення громадськості до формування позитивного сприйняття ініціативи об'єднання цих держав. Комунікаційні заходи та інформаційні кампанії забезпечили підтримку серед громадськості.

Варто відзначити, що методи політичної взаємодії визначили структуру та формат співпраці. Встановлення спільних організацій, прийняття спільних стратегій та вирішення питань безпеки допомогли утвердити та закріпити регіональне об'єднання – Люблінський трикутник. Усі ці методи об'єдналися, щоб забезпечити створення Люблінського Трикутника. Вказана ініціатива

стала прикладом того, як використання різноманітних методів може сприяти формуванню ефективної та стійкої регіональної співпраці.

Варто відзначити також комплексні підходи до розгляду цього питання комплексно, використовуючи різні методи і підходи. Метод історизму є ключовим в історичних дослідженнях. Вказаний метод передбачає аналіз подій у їхньому власному історичному контексті, із врахуванням усіх чинників, що впливають на ініціативу створення цього об'єднання. Одним із важливих елементів методу історизму є історіографічний аналіз.

Історіографічний аналіз полягає у вивченні різних історичних трактувань та інтерпретацій подій. Історики досліджують певні історичні факти, які впливали на ідею створення спочатку Люблінської унії, а через 450 років Люблінського трикутника. Метод історизму передбачає врахування всіх чинників, які впливали на події у цей нелегкий історичний період. Сюди варто віднести соціальний, економічний, культурний та політичний контекст.

Аналізуючи історію створення Люблінського трикутника, важливо враховувати міжнародні події, політичні обставини та взаємовідносини країн, які в кінцевому результаті вплинули на ідею створення Люблінського трикутника.

Особлива увага приділялася історичним постатям, які відіграли ключову роль в історичних подіях. Визначення мотивацій, цілей та особистих внесків допомагає зрозуміти, які фактори впливали на прийняття рішень.

Аналіз ідей, концепцій та цінностей, що лежать в основі історичних явищ, є важливим компонентом методу історизму. У випадку Люблінського трикутника, це передбачає глибокий розгляд концепцій, які визначали створення та функціонування цього регіонального утворення. Перший елемент аналізу полягає в розгляді концепції співпраці між країнами Люблінського трикутника. Це включає в себе розуміння взаємних інтересів та спільних цілей, які об'єднали ці країни в новому форматі. Дослідження концепції безпеки дозволяє визначити, яким чином створення Люблінського трикутника відповідає викликам та загрозам для кожної із країн-партнерів.

Варто відзначити, що важливо досліджувати ідеї, концепції та цінності, які лежали в основі історичних явищ. Наприклад, у випадку Люблінського трикутника, це може бути аналіз концепцій співпраці, безпеки та інтеграції.

Задля повнішого розуміння історії, важливо також розглядати події через призму сучасного розуміння. Оцінка впливу минулих подій на сучасний світ дозволяє отримати глибше розуміння значення того чи іншого історичного явища. Метод історизму намагається відновити минуле у його власному контексті, враховуючи складність суспільних, політичних та культурних обставин певного періоду. Цей підхід дозволяє отримати об'єктивніші та глибше вмотивовані результати в історичних дослідженнях.

Порівняльний аналіз ідеї створення Люблінського трикутника включає вивчення та оцінку основних аспектів цього регіонального формату в контексті історії, мети, основних принципів та досягнень, які лягли в основу його створення. Заснований у 2020 році як регіональне співробітництво між Польщею, Литвою та Україною. Історичний контекст пов'язаний із спробою утворення стабільного блоку країн у центральній та східній Європі для спільного розвитку та зміцнення безпеки.

Отже, методологія дослідження ідеї утворення Люблінського трикутника вказує на важливість комплексного та інтегрованого підходу у вивченні цього регіонального формату співпраці трьох держав – України, Литви та Польщі. Методологія дослідження містить різноманітні методи, які допомогли розкрити різні аспекти новоутвореної ініціативи. Так, використання історичного підходу дозволило розглянути Люблінський трикутник в контексті минулих подій та дослідити витоки ідеї співпраці між Польщею, Литвою та Україною, враховуючи культурні, історичні та політичні аспекти формування цієї історичної ініціативи.

Важливим методом є порівняльний аналіз, який визначив особливості створення та функціонування Люблінського трикутника в контексті інших регіональних об'єднань. Це дало змогу виокремити унікальні риси та особливості даного формату співпраці. Метод історизму, загальні та

спеціальні методи дозволили розкрити етапи створення та розвиток Люблінського трикутника, враховуючи конкретні події та рішення, які вплинули на його формування. Системний підхід дозволив проаналізувати взаємодію компонентів ініціативи. Загалом, комплексний підхід до дослідження ідеї утворення Люблінського трикутника надав можливість не лише розглядати цей формат співпраці у різних вимірах, а й розуміти динаміку його розвитку та перспективи майбутнього.

РОЗДІЛ 2. ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ТА СУТНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ «ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИКУТНИКА»

2.1. Генеза створення Люблінської унії та її роль у створенні «Люблінського трикутника»

Проблематика вивчення умов, змісту та ролі Люблінської унії вирізняється не лише наявністю різноманітних думок, але й існуванням важливої неоднозначності з протилежними оцінками, що радикально змінюються від одних до інших під впливом ідеологічних і політичних факторів. Особливо гостро це проявляється в контексті України. Люблінська унія виникла в 1569 році як політично-юридичний договір, що об'єднав Королівство Польське та Велике князівство Литовське в одну федерацію, яка отримала назву Річ Посполита. Головною метою унії було посилити соціально-економічні та військові зв'язки між обома країнами, а також забезпечити їх стабільність у світлі загроз від інших європейських держав, зокрема Османської імперії.

Згідно з сучасним державним устроєм Європи, Королівство Польщі і Велике князівство Литви, створене на основі Люблінської унії, охоплювало не лише території, що входять до складу сучасних країн Польщі, Литви та України. Розширені території об'єднаної держави включали також частину Білорусі, Російської Федерації, Латвії, Естонії, Словаччини, Угорщини, Румунії та Молдови. За оцінками сучасних польських дослідників, ця федеративна держава на момент свого створення в 1569 році налічувала територію обсягом 865 тис. км² та населення у кількості 7 млн осіб.

Таким чином, Люблінська унія визначилася створенням найбільшої держави в тогочасній Європі, яка включала значні території та чисельне населення.

Події, пов'язані з Люблінською унією, виникали вже на етапі династичної Кревської унії між Великим князівством Литви та Польщею. Ця

унія, укладена у 1385 році, виникла в знаменитому Кревському замку на території князівства Литви (на території сучасного Сморгонського району Гродненської області Білорусі). Необхідно також враховувати положення ще п'яти уній, які були наслідками Кревської унії: Віленсько-Радомської (1401 р.), Городельської (1413 р.), Краківсько-Віленської (1419 р.), Гродненської (1432 р.) та Мельніцької (1501 р.). Треба зауважити, що багато аспектів регулювання міжнаціональних та соціально-економічних питань за цих уній мали хвильоподібний характер з виявами відкатних явищ [7].

До того ж, Кревська унія стала найстарішим прикладом об'єданого утворення між колишніми незалежними державами. Після Кревської виникла Кальмарська унія: особиста унія між королівствами Данії, Норвегії та Швеції (1397–1523 роки). Окрім того, важливим прикладом міждержавного союзу була Велика Британія (Об'єднане королівство Великобританії та Північної Ірландії – 1707 рік) [6].

Необхідно зазначити, що Люблінська унія виникла нелегко, зіштовхуючись із ризиком зриву. Так, в березні, коли литовська делегація вийшла з переговорів, врятувати ситуацію вдалося завдяки дипломатичним зусиллям саме українських представників – воєвод українських земель.

За умовами Люблінської унії, укладеної 28 червня, Королівство Польщі та Велике князівство Литви ввійшли території шести українських воєводств: Руське (Галичина), Київське, Брацлавське, Белзьке, Волинське та Подільське. Важливо зазначити, що Волинь, Поділля та Київщина, які були частинами Князівства Литви, зберегли свої особливості після переходу до Королівства Польщі, утворивши єдину федеративну державу з певними привілеями. В державі діяла старокиївська мова. У 1618 році до Люблінської унії ввійшло Чернігівське воєводство.

Цікаво, що на той період це була значна за масштабами держава, зі своїм управителем, системою державних органів та суспільно значущими планами на майбутнє. Федеративна держава, утворена Королівством Польщі та Великим князівством Литви, прийняла шляхетську демократію з виборним

королем, Сеймом і Сенатом, які діяли спільно по обидва боки. Разом із тим, встановлено єдину зовнішню політику, ліквідовано митні кордони і введено єдину монетну політику. Казна залишилася окремою для обох держав. Поміж з тим варто вказати й на певні відмінності у врегулюванні соціальних відносин. Господарство Речі Посполитої ґрунтувалася на хуторському (фільварковому) господарюванні та відробітній ренті. Хутори-фільварки активно виникали і стрімко переростали у різногалузеві господарства, орієнтовані на первинну переробку сільськогосподарської сировини та постачання її через Гданськ до країн Західної Європи. Цей факт сприяв становленню видобувної, металопереробної та ткацької промисловості, а також активному розвитку міської поселенської мережі. Варто зауважити, що території Лівобережної України залишалася малонаселеною на протязі значного відрізка часу, протягом XVI – на початку XVII століть [21, с. 41].

Протягом майже двох століть, Річ Посполита вважалася однією з трьох найвпливовіших держав світу (слід враховувати, що території інших двох великих імперій - Османської та Московії - в значній мірі виходили за межі європейського континенту). Проте, об'єктивно для України, а також для Литви, Люблінська унія призвела до негативних наслідків в національній, соціальній та релігійній сферах. Умови унії, які передбачали приєднання Волинського, Брацлавського та Київського воєводств до Королівства Польщі та Великого князівства Литви як «рівні до рівних, вільні до вільних», трималися лише впродовж перших десятиліть. У XVII столітті ці положення стали порушуватися, що призвело до негативних наслідків у зазначених областях.

Поширення подібних проявів, особливо на тлі загострення низки надважливих питань, викликали проведення Переяславських зборів у 1654 році. На цих зборах частина представників Запорозького козацтва під керівництвом гетьмана Богдана Хмельницького прийняла рішення надіслати прохання до російського царя Олексія Михайловича про об'єднання з Російським царством.

В 1658 році підписано Гадяцький договір. Розпочинаючи з цього моменту до Речі Посполитою, нарівні з Королівством Польщі та Великим князівством Литовським приєдналося Велике князівство Руське, до складу якого входило Київське, Брацлавське та Чернігівське воєводство. Однак ратифікований Гадяцький договір для Речі Посполитої виявився значно менш вигідним в плані щодо України, в порівнянні з попередніми угодженими текстами. Так, положення, які стосувалися суб'єктності та рівноправ'я Князівства Руського, були виключені. Андрусівське перемир'я 1667 року між Річчю Посполитою та Російським царством, яке було укладено таємно від України, разом із Вічним миром 1686 року остаточно розподілили територію України між Правобережною та Лівобережною частинами. В подальшому була втрачена також Гетьманська українська козацька держава у період з 1649 по 1764 рік. Українське питання на багато років довелося відкласти.

Проходять тисячоліття, століття, десятки років. З огляду на узагальнюючу еволюцію цивілізаційного розвитку, можна погодитися, що в цілому для України, Литви та, безумовно, для Польщі Люблінська унія виступила потужним каталізатором їхнього освоєння загальноєвропейськими цінностями. Багато в чому такі цінності виникли саме в контексті Речі Посполитої. Варто відзначити, що під час підписання Люблінської унії вперше з'явилася загальна назва шести (а потім семи) українських воєводств – «Україна». У польському суспільстві загальне усвідомлення та державницька ідеологія Люблінської унії залишається актуальною [21, с. 58].

Багатовіковому співіснуванню Польщі, Литви та України, притаманні спільні історичні, національні, культурні, ментальні та релігійні корені. Це, в свою чергу, призвело до значного економічного потенціалу у співпраці. В сучасних умовах країни «Люблінського трикутника» охоплюють площу 981 тис. км² та населення в 83 млн громадян, що є визначальним показником стабільного потенційного розвитку внутрішнього ринку учасників співдружності. Крім того, ця територія розташована у центрі європейського континенту та має доступ до Балтійського моря, Північного льодовитого

океану, Чорного моря та Атлантичного океану через Середземне море. За підсумками 2019 р., валовий внутрішній продукт Польщі, Литви та України перевищив 800 млрд доларів США. Обсяг товарообороту між цими країнами досяг 14 млрд доларів США.

Нині Люблінська унія стала важливим кроком у формуванні «Люблінського трикутника», який включав в себе Польщу, Литву та Україну.

Цей союз створив основу для подальшої співпраці та взаємодії між цими державами, заклавши основи для спільного впливу на суспільно-політичні події в регіоні. У часи Люблінської унії князі України, представлені на Люблінському сеймі, домагалися збереження своїх привілеїв у сферах політики, культури та церковного життя. Наприклад, у включених до Королівства Польського українських землях залишалася функціонувати руська мова в побуті й діловодстві, і місцевим князям надавалися значні привілеї. Деякі дослідники навіть вказують на те, що Люблінська унія створила широкі можливості для української аристократії, яка формувала автономні князівства на українських землях, і деякі з них конкурували з польськими королями. Хоча й була спроба створення автономної структури, однак це не було реалізовано. Завадило цьому процесу поглибленням конфлікту та Гадяцький договір 1658 року. Цей договір передбачав створення Великого Князівства Руського, яке, однак, так і не було втілено після загострення подій і смерті гетьмана Івана Виговського.

У той період часу угоди, які укладалися, містили військовий аспект. Велике Князівство Литовське відчувало тиск з боку Московії і було зацікавлене в отриманні підтримки від Королівства Польського, яке володіло значною військовою потужністю. Люблінська унія в певній мірі допомогла зупинити експансію Московії на заході. До 1648 року Річ Посполита залишалася стабільним регіоном в Європі.

Важливо, що Люблінська унія сформувала багатокomпонентну політичну, соціальну та культурну структуру, відому як Республіка Обох Націй. Назва цього об'єднання з'явилася в офіційному документі лише в 1791

році, хоча сам акт був підписаний у 1569 році, коли Річ Посполита була на останньому етапі свого існування. Заручини обох народів були детальним виконавчим положенням до Конституції 3 травня. Польський і литовський «народи», які були об'єднані Люблінською унією, фактично представляли населення, складене з різних громад, які ідентифікувалися за своїми релігійними переконаннями, мовами та формами суспільної організації.

Цей образ «культурного розмаїття» став головним елементом, що описує спадщину Люблінської унії та живить спільне джерело уявлень сучасних держав, що виникли на території колишньої Республіки Обох Націй. Одночасно громади, які пережили цей історичний досвід, сформували оповіді, які конкурують між собою і, іноді, навіть суперечать одна одній. Спроби мирного співіснування та регулярні конфлікти, які були частиною повсякденного життя мешканців Речі Посполитої, сприймалися крізь призму різних поглядів, що формувалися у контекстах, що сприяли відцентровим тенденціям і закриттю у рамках «своєї» національної історії.

Роль Люблінської унії полягала в утворенні потужного союзу, який об'єднав культурні, економічні та військові ресурси обох країн, що сприяло їхньому спільному розвитку та взаємному підтриманню. Унія також вплинула на подальший хід історії цього регіону, визначаючи його політичну карту на тривалий період. Нині посилення на Люблінську унію може слугувати символічним кроком до символічного повернення України у Європу. У XVI столітті Річ Посполита була однією із найпотужніших європейських держава.

Тоді, входячи до складу Речі Посполитої, Україна фактично входила до європейського економічного простору, оскільки товари з України постачали в Європу. Так існували значні торговельні взаємовідносини, а також налагоджені стосунки в плані політики та культури.

Відкриття Люблінської унії та його правильне розуміння, особливо для її спадкоємців у сучасних поляків, українців, білорусів, литовців, латвійців та всіх, хто мав зв'язки з колишньою Республікою Обох Націй, може стати джерелом натхнення для роздумів не лише про місце в Європі, а й про

взаємини між народами. Виклик, який стояв перед нашими предками майже чотири століття тому, спонукав до створення механізму, який визначив нову реальність, надавши кожному з учасників можливість знайти свій власний шлях і, водночас, укріпивши цей вибір через взаємну солідарність всередині більшого, понаднаціонального утворення.

Європа, яка об'єднується сьогодні, формує новий рівень, який неможливо осмислити, не розуміючи чи не враховуючи те, що визначає європейську ідентичність. Історія нашого континенту – це не лише конфлікти та розбрати, але й, можливо, передусім, спільнота культури та почуття єдності, яка була частково розірвана за часів комуністичної диктатури, але зараз ретельно відновлюється. Люблінська унія повинна виступити як той фундамент, на якому народи Європи стоятимуть як «вільні з вільними та рівні з рівними».

Таким чином, Люблінська унія була укладена 1 липня 1569 року у місті Люблін між Королівством Польським та Великим князівством Литовським. Ця унія встановила Польсько-Литовську Республіку, що стала однією з найбільших та найвпливовіших держав в Центральній та Східній Європі протягом наступних століть.

Головною метою Люблінської унії було об'єднання Польщі та Литви в політичному союзі, який став основою подальшої співпраці між цими державами. Це об'єднання дозволило створити одну спільну державу зі спільним парламентом та королем, але зберігло певну автономію для кожної з країн. Люблінська унія відіграла значущу роль в історії українського та польського народів.

В свою чергу щодо «Люблінського трикутника», це поняття використовується для позначення співпраці між країнами - Польщею, Литвою та Україною. Люблінський трикутник повинен стати майданчиком для тристоронніх консультацій перед важливими міжнародними зустрічами чи ухваленням знакових рішень.

2.2. Особливості регіонального об'єднання «Люблінського трикутника»

Регіональне об'єднання «Люблінського трикутника» виокремлюється своїми унікальними особливостями, які сприяють зміцненню співпраці та розвитку країн у цьому регіоні. Засноване на столітньому співіснуванні Польщі, Литви та України, Люблінський трикутник враховує спільні історичні, культурні та національні корені, що сприяють встановленню тісних зв'язків та взаєморозуміння.

Регіон володіє вражаючим економічним потенціалом, вираженим у великих обсягах внутрішнього ринку, високих показниках товарообороту та великому ВВП, що сприяє стабільності та стійкості. Поміж з тим, регіон має важливе географічне положення, забезпечуючи зручний доступ до різних частин Європи та ключових морських шляхів. Об'єднання передбачає ефективні механізми співпраці та дипломатичні ініціативи для спільного вирішення питань розвитку та зміцнення стосунків. Схожість культурних та історичних традицій створює підґрунтя для формування спільної ідентичності та налагодження культурного обміну.

Разом із тим, об'єднання орієнтоване на активну політичну співпрацю через регулярні саміти та консультації для обговорення ключових питань.

Країни регіону активно співпрацюють в рамках європейських інтеграцій, спільно вирішуючи завдання та впливаючи на стратегічні рішення.

Об'єднання спрямоване на спільні зусилля для розвитку транспортних, енергетичних та інноваційних інфраструктур, що покращує ефективність співпраці. Такого роду «союз» допомагає зберігати та захищати спільні інтереси країн Люблінського трикутника на різних рівнях співпраці. Ці особливості визначають потенціал та перспективи для подальшого успішного розвитку та співпраці між країнами Люблінського трикутника.

На основі узгодженого бачення сторін щодо активного розвитку та охоплення нових сфер взаємодії в Люблінському трикутнику, особливу увагу варто зосередити на таких аспектах:

- розширення зустрічей та залучення різних сторін. Цей аспект передбачає плідні зустрічі глав МЗС, глав урядів і держав, які повинні бути розширені за участю парламентаріїв, представників бізнес-спільноти (зокрема і партнерів з ЄС, США, Великої Британії, Канади тощо), урядових представників, донорів та інвесторів. Це може стати основою для створення тристороннього Центру для підтримки ділової, інвестиційної та торгівельної активності.

- спеціалізація та зосередження уваги на флагманських проектах. Так, враховуючи особливості функціонування та діяльності регіональних утворень, слід виокремити флагманські проекти та ініціативи, уникаючи розпорошення ресурсів. Проекти повинні відзначатися конкретністю та спрямованістю на втілення пріоритетів європейської та євроатлантичної інтеграції України;

- конкретизація програм та національних планів. Вказаний акцент має бути конкретизований в тристоронніх програмах та національних планах для визначення спільних основ та мінімізації можливих розбіжностей у політичному та економічному вимірі [22].

Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба, називає десять пріоритетних напрямків Люблінського трикутника. Серед основних напрямів підтримки політик визначив протидію агресивній політиці Росії в регіоні, військову та оборонну співпрацю з використанням потенціалу НАТО та ЄС, боротьбу з кіберзагрозами та дезінформацією [12]. Окрім того, у пріоритетах зазначено боротьбу з наслідками пандемії COVID-19, розвиток економічної співпраці, протидію нелегальним фінансовим потокам і податковим злочинам, а також координацію у сфері трудової міграції. Разом із тим міністр підкреслив важливість культурної, наукової та освітньої співпраці, сприяння молодіжним обмінам, координацію в інших регіональних форматах та міжнародних

організаціях. На десятому місці в пріоритетах визначається співпраця національних інституцій із безпеки. Кулеба визначив Люблінський трикутник як частину стратегії України зі створення поясу безпеки між Балтійським і Чорним морями та як інструмент, що сприяє українській безпеці і виступає кроком до членства в ЄС та НАТО.

Ще до повномасштабного вторгнення міністр закордонних справ України, Дмитро Кулеба, висловлював готовність розглянути можливість приєднання Білорусі до Люблінського трикутника – регіонального альянсу, що об'єднує Україну, Польщу та Литву. Умовою цього мав бути перехід Білорусі на демократичний європейський шлях розвитку. Зокрема, Дмитро Кулеба зауважив, що Люблінський трикутник допомагає Україні активно взаємодіяти на міжнародній арені та створює альтернативу «руському миру» у їхній частині Європи. Він висловив переконання, що Україна, Польща і Литва не повернуться до російської сфери впливу, і Люблінський трикутник має стати реальною альтернативою для Білорусі [20].

Україна, Польща та Литва розташовані в Центральній Європі. Ці держави середнього розміру як з точки зору соціально-економічного, так і військового потенціалу. З геополітичного погляду їхня стратегічна важливість для регіону Центральної Європи значна. Утвердження суб'єктності Центральної Європи, базованої на європейських традиціях і культурі, входить в інтереси країн.

Постійний тиск росії на Україну та регіони Центрально-Східної Європи вимагає розробки обгрунтованої стратегії з визначеними довгостроковими пріоритетами. Зміна динаміки впливу та тиску, що демонструє Росія з 2014 року, є викликом і одночасно можливістю для встановлення нової формули стратегічного партнерства між Україною та іншими європейськими країнами.

У контексті загрози з боку Росії, Центральна та Східна Європа стають стратегічним напрямком зовнішньої політики України, її безпеки та стабільності [23].

Ключовим елементом такої стратегії має бути мультилатералізація партнерства між Україною, Польщею та Литвою. Це передбачає включення держав у різноманітні форми багатостороннього діалогу та співпраці, такі як Люблінський трикутник, Кримська платформа, Литовсько-польсько-українська бригада тощо. Важливо отримати багатосторонню підтримку для визначення і підтримки пріоритетів України, зокрема забезпечити перемогу України у війні з Росією, та повернення контролю над Кримом і Донбасом. Також слід враховувати можливість включення Польщі та Литви в структуру багатостороннього діалогу, де це буде можливо. Таке включення має відбуватися і у форматі Люблінського трикутника.

Особливості регіонального об'єднання, з поміж іншого, має на меті синхронізацію стратегій та планування військових дій. Це стає невід'ємною частиною взаємодії в умовах агресивної та гібридної експансії Росії, особливо із врахуванням значної асиметрії військового потенціалу на користь НАТО.

Польща, Україна та Литва вже досягли позитивних результатів у військовій співпраці, спрямованій на адаптацію української армії до стандартів НАТО та обмін досвідом, зокрема, у реальних бойових умовах проти Росії. Ці знання стають надзвичайно цінними для проведення операцій у військових конфліктах, де протистояти сильнішому ворогові вимагає особливого досвіду й навичок.

Однак в сфері озброєнь виникали труднощі, оскільки багато проєктів залишалося на рівні урядових угод, через відсутність політичної волі та неефективної комунікації. Не так давно розглядалася можливість збільшення кількості спільних навчань, тренувань та маневрів в рамках Люблінського трикутника, а також включення польських інструкторів до військових формувань в Україні. Польща може надати підтримку Україні у створенні військ територіальної оборони, аналогічних польським, що стане важливою частиною їх збройних сил. Для покращення співпраці військових секторів Польщі, України на Литви необхідно зміцнити стратегічну комунікацію та провести огляд можливостей співпраці в середньостроковій перспективі [25].

Країни Люблінського трикутника тривалий час підтримують тісну співпрацю з Україною, а досвід трансформації та реформ дає змогу будувати добросусідські відносини шляхом обміну знаннями у сфері інтегрованого управління кордонами (ІВМ), державного управління, регіональної співпраці, транспорту тощо. Країни Балтії виступають за зміцнення економічних зв'язків та процесів лібералізації візового режиму з Україною, сприяючи наближенню до стандартів ЄС. Крім того, вони активно діляться своїми досвідом у сфері оптимізації технічних, інституційних та фінансових рішень, включаючи діяльність Балтійського інвестиційного фонду. Литва, Латвія та Естонія підтримують позицію, що взаємини з країнами Східного партнерства, зокрема з Україною, є важливим пріоритетом східного виміру зовнішньої політики ЄС. Литва особливо активно співпрацює з Україною вже протягом багатьох років у рамках своєї зовнішньої політики. Схваливши Люблінський трикутник ця країна активно підтримує Україну у її регіональному розвитку. Окрім цього, Литва виступає партнером у низці політичних та соціальних проєктів, спрямованих на укріплення інтеграції України з європейськими структурами [3].

Узагальнюючи, регіональне об'єднання «Люблінський трикутник» виникло після розпаду Радянського Союзу та має свої особливості в контексті співпраці між Польщею, Литвою та Україною.

Основні особливості цього об'єднання включають: по-перше геополітичне значення, а саме цей «регіон» знаходиться у центрі Східної Європи та має важливе геополітичне значення, оскільки ці країни є важливими учасниками на міжнародній арені, по – друге Польща, Литва та Україна мають деякі спільні історичні та культурні зв'язки, що впливають на розвиток співпраці між ними та створюють основу для подальшого співробітництва.

Третя особливість це те, що країни мають певні економічні відносини, які сприяють співпраці у сферах торгівлі, інвестицій та розвитку економіки. З точки зору політичної підтримки країни можуть спільно виступати на

міжнародній арені, в тому числі залучати підтримку від інших держав та міжнародних організацій.

В тому ж контексті варто згадати те, що зближення у сфері безпеки та оборони дозволяє державам спільно працювати над підвищенням військової готовності та спільно вирішувати питання забезпечення безпеки в регіоні.

Зважаючи на всі перелічені вище аспекти, варто додати що спільні гуманітарні та освітні програми сприяють зближенню народів цих країн, підвищуючи рівень взаєморозуміння та співпраці в культурній та освітній сферах.

Очевидно, що основна ідея взаємовигідного співіснування всередині Люблінського трикутника полягає у спільній роботі цих країн над розвитком співпраці та взаємовигідних відносин у різних сферах. Саме так, можна яскраво вимальовувати «картину важливості» регіональних об'єднань в Центральній та Східній Європі.

2.3. «Люблінський трикутник» як міжнародний альянс безпеки

Ініціатива створення Люблінського трикутника розпочалася за ініціативи тодішнього міністра закордонних справ Яцека Чапутовича, який відновив відносини між Польщею, Україною та Литвою, вивівши їх із глибокої кризи. Литовський аналітик акцентує увагу на діях Збігнева Рау, який, перебуваючи на посаді голови польської дипломатії, продовжує активно розвивати та посилювати відносини із країнами регіону, наслідуючи політику свого попередника Чапутовича. Загалом, Люблінський трикутник мав стати посилюючим елементом для регіону Центральної та Східної Європи.

Прикладом успішної реалізації регіональних ініціатив стало утворення «Люблінського трикутника» з 2020 року. Цей формат взаємодії між Україною, Польщею та Литвою був спрямований на протидію російській агресії та підтримку вступу України в європейські та євроатлантичні структури. Ініціативу розпочав колишній міністр закордонних справ Польщі Яцек

Чапутович з метою підвищення політичного діалогу між країнами в сферах безпеки та оборони, енергетики, кібербезпеки, торгівлі та культурного обміну. Механізм взаємодії передбачає регулярні зустрічі і консультації на рівні керівництва зовнішньополітичних відомств трьох країн, зокрема після 24 лютого 2022 року, коли питання безпеки стало основним у порядку денному.

Для Польщі ця ініціатива вже визнається успішним майданчиком для прояву лідерства на регіональному рівні [46].

Люблінський трикутник був створений 28 липня 2020 року міністрами закордонних справ Литви, Польщі та України. По суті Люблінський трикутник є яскравим прикладом нового тренду міжнародної політики зі створення регіональних альянсів. Завдяки Люблінському трикутнику Україна стверджується як активний учасник міжнародної політики. У 2020-2021 роках Україна активно просуvalа зовнішню політику, спрямовану на розвиток двосторонньої співпраці та формування субрегіональних союзів. Головні цілі включали підвищення стандартів захисту прав людини, поглиблення економічної та безпекової взаємодії, а також усілякі інші заходи, спрямовані на покращення механізмів стримування збройної агресії проти України.

Створення Люблінського трикутника є платформою для безпеки. Найважливішою метою України в Люблінському трикутнику є розвиток політичної, економічної та соціальної взаємозалежності з країнами НАТО та ЄС, а також скористатися можливістю посилити позицію України в регіоні Центральної та Східної Європи. Серед держав тристоронньої угоди саме Україна є найбільш зацікавленою у розвитку співпраці в межах Люблінського трикутника завдяки своїй культурній близькості, спільній історії, економічним інтересам та найбільшій загрозі, яку представляє Росія. Загалом, створений альянс позиціонує себе як проект особливого значення та регіонального центру опозиції Росії. Через пасивність та неефективність Європейського Союзу у боротьбі з російським впливом вся відповідальність за ситуацію в регіоні лежить на Польщі, Україні та Литві.

Варто наголосити на тому, що використання військового та технологічного потенціалу трьох країн має стати ще однією перешкодою для подальшої експансії на території України [42, с. 115].

З точки зору Литви створення Люблінського трикутника є платформою для безпеки, хоча сама Литва не прагне до ролі лідера в такому форматі. Це пов'язано в першу чергу з відсутністю військових можливостей. Водночас ця ініціатива може мати позитивний вплив на розвиток політичної стратегії литовської держави на форумі Європейського Союзу та НАТО, а також сприятиме посиленню ролі Литви як прозахідного партнера, який активно бере участь у вирішенні важливих питань регіону. Поряд із тим, звичайні мас-медіа акцентують увагу на важливій ролі, яку відігравала Польща у встановленні такого формату співпраці, і позитивно сприймають перспективи подальшого розвитку цього політичного ініціативи. З іншого боку, аналітичні центри вбачають конкретні переваги в появі тристоронньої угоди, однак вказують на певні проблеми, які можуть виникнути під час реалізації окремих положень.

Люблінський трикутник є яскравим прикладом тренду міжнародної політики зі створення регіональних альянсів: «Цей важливий регіональний формат взаємодії вже сьогодні розкриває потенціал наших трьох країн, зближує нас і зміцнює безпеку України, Польщі та Литви на тлі зростаючих викликів у регіоні», сказав міністр закордонних справ Дмитро Кулеба під час зустрічі у тристоронньому форматі 5 жовтня 2021 року [24].

Досліджуваний альянс є одним із важливих нових міжнародних форматів взаємодії України із двома іншими європейськими державами. Разом із Асоційованим тріо, Квадригою та Кримською платформою цей новий формат відображає нову активну зовнішню політику України, спрямовуючи всі зусилля на створення поясу безпеки та розвитку України, а також регіону між Балтійським і Чорним морями [44].

Протягом першого року його існування відбулися три зустрічі міністрів закордонних справ, дві зустрічі керівників відомств з питань національної

безпеки, три зустрічі парламентарів України, Польщі та Литви. Разом із цим був запущений активний Молодіжний форум Люблінського трикутника.

Пізніше, 6 липня 2021 року міністри закордонних справ трьох країн підписали Спільну декларацію про європейську спадщину, Дорожню карту співробітництва Люблінського трикутника та План з протидії дезінформації у Вільнюсі.

Сьогодні виклики вимагають від країн активної співпраці та встановлення стійкого міжнародного партнерства для забезпечення колективної безпеки та розвитку. Саме цей альянс визначає новий рівень міжнародної безпеки та співпраці в регіоні, виступаючи важливим елементом стратегії країн для подолання сучасних викликів та загроз. Підставою для створення Люблінського трикутника стали загрози, які стоять перед країнами, а також спільне бажання покращити економічну та політичну стабільність.

Головними принципами Люблінського трикутника є взаємне співробітництво, партнерство та колективна безпека. Країни-учасниці визначили ключові напрямки співпраці, такі як політичний діалог, відновлення миру, економічний розвиток та захист прав людини.

Однією з важливих цілей альянсу є подолання загроз безпеці та спільна реакція на виклики. Країни активно обмінюються досвідом у вирішенні проблем безпеки, впроваджують спільні стратегії забезпечення сталої безпеки та розвитку регіону. Аналітик Польського інституту міжнародних справ (PISM) Мацей Заневіч вказує, що створення Люблінського трикутника є результатом покращення відносин між країнами-учасницями за останні роки.

Цей ініціативний крок сприяв також зменшенню напруженості у польсько-литовських відносинах. Разом із тим, наростаюча ворожа активність Росії розглядається як фундаментальний фактор, що відіграє визначальну роль у зменшенні внутрішньої напруженості між країнами Трикутника.

Відзначається регіональний характер тристоронньої угоди як оптимальної стратегії для регіональної консолідації з метою протистояння російському впливу в регіоні Центральної та Східної Європи. Заневіч бачить

великий потенціал співпраці в енергетичній галузі, вважаючи диверсифікацію поставок та незалежність від Росії пріоритетним завданням для кожної з країн ініціативи. Окрім того, він визначає міжнародну торгівлю як перспективний напрямок, який, безсумнівно, покращить економічні зв'язки між країнами регіону і сприятиме позитивному іміджу Люблінського трикутника перед ЄС та США [1].

За перший рік існування Люблінського трикутника вже вдалося досягти значущих результатів. Зустрічі на рівні міністрів закордонних справ, робота молодіжного форуму та підписання важливих документів, таких як Спільна декларація про європейську спадщину, свідчать про великий потенціал альянсу. Плани Люблінського трикутника на майбутнє включають ще глибше інтегрування в регіональні та європейські структури, розширення співпраці у сфері економіки, культури та науки. Забезпечення стабільності та безпеки в регіоні залишається основним завданням альянсу.

Політичні декларації та прийняті документи Люблінського трикутника свідчать, що основним пріоритетним напрямком їх взаємодії, а також головним каталізатором розвитку є бажання посилення стабільності, забезпечення безпеки та власних оборонних можливостей, а також координація позицій з питань безпеки [45, с. 27].

З початку 2014 року, внаслідок гібридної війни Росії проти України, більшість країн світу засудили агресію Росії та розпочали активізацію співпраці з Україною в ключових напрямках посилення обороноздатності. НАТО відводить велике значення підтримці трансформації безпеки та оборони України, реформи якої важливі для демократичного прогресу та зміцнення обороноздатності країни.

24 лютого 2022 року, Росія розпочала повномасштабне вторгнення на територію України, порушивши норми міжнародного права. Країни Центральної та Західної Європи відзначають агресію та розпочинають новий етап активної підтримки України, надаючи допомогу в озброєнні, медичних засобах, гуманітарних вантажах, а також приймаючи мільйони українських

біженців. Крім того, вони вводять санкції проти російського бізнесу та розглядають шляхи зменшення залежності від енергопостачання з Росії.

Напад росії на Україну так чи інакше вплинув на весь світ. Ступінь та ознаки цього впливу на кожну конкретну країну залежать від низки чинників, починаючи від історичного контексту, яким у багатьох випадках зумовлюється наявність або відсутність партнерських відносин між державами, до зміни громадської думки внаслідок того, що війна оголила істинне обличчя країни-агресорки та познайомила світ із Україною якою вона є.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну в першу чергу було спричинене прагненням росії домінувати на території пострадянського простору. Нині російська агресія призводить до дестабілізації ситуації в усіх країнах Європейського регіону, особливо в контексті міграції, виділення коштів на допомогу переселенцям, постачання озброєння Україні, пошуку альтернативних ринків енергоресурсів та інших аспектів. Війна Росії проти України має серйозні наслідки для глобальної продовольчої безпеки світу, зокрема у контексті експорту зернових до різних країн [43].

Питання безпеки включає в себе протидію агресивній політиці Російської Федерації, військову та оборонну співпрацю, використання потенціалу НАТО та Європейського Союзу, кібербезпеку та боротьбу з дезінформацією. Окрім того, до пріоритетів питання безпеки входять також боротьба з наслідками пандемії COVID-19, економічна співпраця, протидія нелегальним фінансовим потокам та податковим злочинам, координація у сфері трудової міграції, енергетична взаємодія, протидія реалізації Північного потоку-2, питання перетину кордону, боротьба з порушенням митних правил та інституційна безпекова співпраця.

Варто підкреслити, що агресивна політика Росії в регіоні породжує спільні виклики, і часто інструменти російського впливу подібні між собою.

Наприклад, у Польщі активно поширюється російська дезінформація, яку можна виявити у всіх політично чутливих питаннях, таких як пандемія та

вакцинація, жіночі страйки, міжнародні відносини, історична тематика, енергетика та інше. Росія постійно намагається дестабілізувати відносини між Польщею та Україною, а також відносини Варшави з Європейським Союзом.

Наприклад, в російському інформаційному просторі неодноразово висловлювали, що протестний рух жінок в Польщі був організований та фінансований коштами ЄС, а мотивацією Брюсселя, за припущенням, було невдоволення політикою Польщі, спрямованою на підтримку Сполучених Штатів. Російська дезінформація прагне розхитати антизахідні настрої в Польщі, стверджуючи, що країна стає об'єктом впливу Брюсселя, Берліна та Вашингтона. Це зумовлює необхідність розроблення спільних заходів для протидії гібридним загрозам Москви, зокрема й щодо боротьби з дезінформацією та пропагандою. Планується, що такі ініціативи буде доручено вирішити міжнародному офісу з протидії дезінформації та пропаганді.

Серед усіх видів міжнародних конфліктів, воєнні (збройні) конфлікти вважаються найнебезпечнішими, оскільки вони відрізняються жорсткістю та безкомпромісністю позицій учасників і можуть призводити до значних людських втрат, руйнувань та матеріальних збитків. Такі конфлікти є складними для зупинки, і їх характер та можливості мирного врегулювання визначаються специфікою міжнародної системи, в якій вони виникають. Збройні конфлікти, або війни, полягають у цілеспрямованому організованому протистоянні збройних сил ворогуючих сторін з метою завдання максимальної шкоди противнику, включаючи знищення його військового та економічного потенціалу. Сучасні збройні конфлікти часто приймають форму гібридних війн, які комбінують традиційні (використання зброї) і нетрадиційні (інформаційний вплив) методи ведення війни [28, с. 84].

Країни Люблінського трикутника відзначаються активною участю громадянського суспільства в ініціативах, спрямованих на зміцнення стійкості до російської пропаганди та дезінформації. Ці країни внесли значний вклад у розширення освітніх проєктів, зокрема у сфері медіа-грамотності.

Різноманітні тренування, семінари, онлайн-курси та інші заняття активно сприяють формуванню навичок визнання та протидії дезінформації. Співпраця країн Люблінського трикутника у протидії збройній агресії РФ проти України триває, і це відзначилося підписанням Спільної декларації президентів Люблінського трикутника у Львові 11 січня 2023 року.

В рамках забезпечення безпекових питань Люблінського трикутника, ймовірно, Литовсько-Польсько-Українська військова бригада імені Костянтина Острозького (ЛитПолУкрБриг) отримає додатковий стимул для розвитку. Це багатонаціональне військове об'єднання призначене для проведення незалежних військових операцій відповідно до міжнародного права і налічує понад 3,5 тисячі військовослужбовців. Його склад включає спеціальні військові частини трьох країн, обрані з 21-ї Підгальської стрілецької бригади (Польща), 80-ї десантно-штурмової бригади (Україна) та батальйону Великої княгині Біруте Улан (Литва).

Створена у 2014 році у рамках тристороннього співробітництва в сфері оборони, ЛитПолУкрБриг забезпечує національний внесок у багатонаціональні військові формування високого рівня готовності, такі як Резервні угоди ООН, Бойові тактичні групи ЄС, Сили реагування НАТО. Крім того, бригада бере участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під егідою ООН, ЄС, НАТО та інших міжнародних організацій на основі мандату Ради Безпеки ООН та за згодою парламентів країн-учасниць. З 2016 року ЛитПолУкрБриг став важливим елементом ініціатив НАТО щодо впровадження стандартів Альянсу у Збройних Силах України.

Бригада вже взяла участь у численних військових навчаннях і пройшла сертифікацію НАТО, що підтверджує її готовність виконувати місії з підтримки миру згідно зі стандартами Альянсу. У липні 2021 року в Україні відбулася фінальна стадія військових навчань країн Люблінського трикутника та США «Три мечі – 2021», у якій взяли участь понад 1200 військовослужбовців та понад 200 одиниць бойової техніки. У жовтні 2021 року в Любліні відбулася ротація керівництва ЛитПолУкрБриг, новим

командиром якого став полковник Збройних сил Польщі Ярослав Мокжицький [29].

Люблінський трикутник становить собою значущий регіональний формат співпраці між Польщею, Литвою та Україною. Його основні пріоритети включають зміцнення стабільності, безпеки, оборонних спроможностей та координацію позицій у сфері безпеки. Спільні виклики, такі як агресивна політика Росії та дезінформація, створюють основу для глибокої співпраці між країнами трикутника у різних сферах, включаючи політику, економіку та оборону.

Крім того, важливим компонентом безпекової співпраці є Литовсько-Польсько-Українська військова бригада, яка спрямована на ведення незалежних військових операцій та є важливим елементом дій НАТО. В рамках енергетичної безпеки країни трикутника активно працюють над спільними заходами щодо протидії запуску «Північного потоку-2» та забезпечення енергетичної незалежності.

Люблінський трикутник, який є частиною нової проактивної зовнішньої політики України, демонструє важливість гнучких регіональних форматів у сучасній міжнародній арені. Його розвиток сприяє не лише безпеці та стабільності у регіоні, але й сприяє європейській інтеграції та спільним усуненням викликів, що стоять перед країнами у Центральній Європі.

РОЗДІЛ 3 РОЛЬ ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИКУТНИКА ДЛЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

3.1. Механізм співпраці України, Польщі та Литви

Україна, Польща та Литва мають багатовимірні взаємовідносини, які базуються на різноманітних питаннях співпраці: політичних, безпекових, економічних, культурних та інших аспектах.

Ось деякі з ключових механізмів їх співпраці:

- Тресторонні ініціативи та зустрічі: Україна, Польща та Литва регулярно проводять тресторонні саміти на різних рівнях – від рівня глав держав до зустрічей міністрів. Ці зустрічі сприяють обговоренню актуальних питань та пошуку спільних шляхів розв'язання проблем.
- Економічна співпраця: Країни активно розвивають економічні зв'язки, сприяючи торгівлі та інвестиціям. Вони працюють над спільними проектами у різних сферах, включаючи енергетику, транспорт, туризм тощо.
- Підтримка Євроатлантичної інтеграції України: Польща та Литва активно підтримують європейську та євроатлантичну інтеграцію України, надаючи політичну та практичну підтримку на шляху до членства в Європейському Союзі та НАТО.
- Співпраця в рамках міжнародних організацій: Країни активно співпрацюють в різних міжнародних форматах, таких як Центральноевропейська Ініціатива, Балтійсько-Чорноморський Альянс, Європейський Союз та інші.
- Співпраця в сфері безпеки та оборони: Країни співпрацюють у сфері безпеки та оборони, обмінюючи досвідом і підтримуючи спільні ініціативи щодо забезпечення стабільності та безпеки в регіоні.
- Культурний обмін та освіта: Зусилля прикладаються для розвитку культурного обміну, спільних культурних проектів, а також

студентської та наукової співпраці, наприклад, через стипендіальні програми та обміни між університетами.

Люблінський трикутник це міжнародна регіональна ініціатива вищезгаданих країн, яка була започаткована 28 липня 2020 року для посилення політичного діалогу, встановлення довіри та стратегічного партнерства між Литвою, Польщею та Україною в сфері безпеки та оборони, а також для підтримки розвитку економічної співпраці та культурного обміну.

Мета Люблінського трикутника полягає у сприянні інтеграції України в Європейський Союз і НАТО, а також координації спільної протидії російській агресії в Україні. Цей альянс висловлює підтримку відновленню територіальної цілісності України та закликає до припинення російської агресії. Люблінський трикутник також просуває ідею надання Україні статусу партнера з розширеними можливостями НАТО та розробки Плану дій щодо членства в НАТО. Ініціатива передбачає регулярні зустрічі міністрів закордонних справ трьох країн, а також консультації на рівні керівництва міністерств закордонних справ та утворення посад міністерських представників (національних координаторів) для співробітництва в рамках Люблінського трикутника [37].

Серед країн, що утворюють Люблінський трикутник, Україна проявляє найбільший інтерес у розвитку співпраці, оскільки вона має культурну близькість, спільну історію та економічні інтереси з іншими учасниками.

Також, враховуючи загрозу з боку Росії, Україна має об'єктивні підстави для зацікавленості в утворенні сильного союзу. Однак на практиці, час від часу виникають певні сумніви щодо того, чи слід позиціонувати такий альянс як проект із особливим значенням та регіональним центром опозиції проти Росії. Враховуючи пасивність та неефективність Європейського Союзу в боротьбі з російським впливом, вся відповідальність за ситуацію в регіоні лежить на плечах Польщі, України та Литви. Використання військового та технологічного потенціалу цих трьох країн може бути помічено Кремлем і стати додатковою перешкодою для подальшої експансії на території України.

Зважаючи на вищевикладене, сторони планують ініціювати спільні проекти в різних сферах для подальшого поглиблення тристоронньої співпраці в рамках Люблінського трикутника. Вона ґрунтується на вже існуючій співпраці, яка в рамках Люблінського трикутника систематизоватиметься, розвиватиметься та поглиблюватиметься.

Цікаво відзначити, що спочатку Люблінський трикутник розглядався як квадрат, за участю Білорусі. Проте, через зміни в зовнішній політиці Білорусі, яка посилила проросійський характер, ця країна відмовилася від участі, хоча їй було запропоновано приєднатися до ініціативи 1 серпня 2020 року [12].

Протягом першого року існування Люблінський трикутник відзначився високою динамікою активності та розвитку. 17 вересня 2020 року відбулася відеоконференція національних координаторів ініціативи, на якій сторони обговорили підготовку до наступної зустрічі глав МЗС у Києві. Одним із основних питань було досягнення координації між Україною, Польщею та Литвою у політичній сфері, зокрема у протидії гібридним загрозам з боку Росії.

2 жовтня 2020 року прем'єр-міністр України Денис Шмигаль запропонував розширити формат Люблінського трикутника. Він висловив ідею проведення зустрічей глав урядів держав Люблінського трикутника, а в подальшому навіть можливість організації самітів на рівні лідерів цих країн. Такі зустрічі та саміти повинні доповнювати існуючі можливості міжпарламентського співробітництва в рамках Міжпарламентської асамблеї України, Литви та Польщі, до складу якої входять комітети з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, гуманітарного та культурного співробітництва.

29 січня 2021 року відбулася відеоконференція між головами зовнішньополітичних відомств держав Люблінського трикутника: Дмитром Кулебою, Габрієлюсом Ландсбергісом та Збігнєвом Рау. На зустрічі обговорювали питання протидії викликам та загрозам у Центральній Європі, а також пріоритетні напрямки співпраці Люблінського трикутника на 2021 рік.

Зокрема сторони обговорили виклики, які стояли перед країнами після пандемії [19].

Влітку, 7 липня 2021 року під час третьої зустрічі глав МЗС України, Литви та Польщі (Дмитра Кулеби, Габрієлюса Ландсбергіса, Збігнева Рау) у Вільнюсі сторони підписали низку документів в рамках Люблінського трикутника. На цій зустрічі, яка відбулася на полях 4-ї Міжнародної конференції з питань реформ в Україні, прийнято Дорожню карту подальшої взаємодії, Декларація про європейську спадщину та спільні цінності, а також План спільних дій із протидії дезінформації.

Дорожня карта визначає основні напрямки співпраці Люблінського трикутника, включаючи безпеку, оборону, енергетику, протидію кіберзагрозам, торгівлю, культуру і боротьбу з пандемією COVID-19.

Декларація про європейську спадщину та культурні цінності підтверджує невід'ємну роль Конституції Пилипа Орлика як частини спільної культурно-правової спадщини України, Литви та Польщі. Вона підкреслює європейську перспективу України, в тому числі потребу вступу до Європейського Союзу та НАТО, осуджує російську агресію, тимчасову окупацію українських територій та деструктивні дії Росії у Чорному морі.

План дій щодо боротьби проти дезінформації та пропаганди передбачає регулярні доповіді, розробку механізму спільного реагування на російські дестабілізаційні кампанії, обмін досвідом та посилення інституційних спроможностей у протидії гібридним загрозам.

Протягом року існування Люблінського трикутника відбулися дев'ять зустрічей, включаючи трьох міністрів закордонних справ, одного національного координатора, двох керівників відомств з національної безпеки та трьох парламентарів.

21 липня 2021 року міністр МЗС Дмитро Кулеба підбив підсумки першого року нового регіонального альянсу – Люблінського трикутника. Серед головних пріоритетів він відзначив зокрема:

- запобігання агресивній політиці РФ;

- мілітарна та оборонна співпраця, з використанням ресурсів НАТО та ЄС;
- кібербезпека та протидія дезінформації;
- боротьба з наслідками пандемії COVID-19
- економічна взаємодія, протидія нелегальним фінансовим потокам та податковим злочинам, координація у сфері трудової міграції;
- співпраця у сфері енергетики, протидія реалізації проекту «Північний потік-2»;
- культурна. Наукова та освітня взаємодія;
- координація в інших регіональних форматах і міжнародних організаціях;
- співпраця між безпечними інституціями та інше [17].

Пізніше, 5 жовтня 2021 року в рамках Варшавського безпекового форуму відбулася зустріч між главами зовнішньополітичних відомств Люблінського трикутника – Дмитром Кулебою (Україна), Збігневом Рау (Польща) і Мантасом Адоменасом (заступником очільника литовського МЗС).

Поміж іншого, розглядалися ключові аспекти безпеки регіону, зокрема енергетична безпека та протидія загрозам, пов'язаним із Північним потоком-2.

Важливою темою обговорення також стали заходи протидії дезінформації, аналіз ситуації в Білорусі та підтримка європейської та євроатлантичної інтеграції України. На зустрічі було висловлено взаємне бажання оцінити регіональний формат співпраці. Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба підкреслив важливість гнучких регіональних форматів у забезпеченні міжнародної стабільності, особливо в умовах агресивних дій Росії. Такі плідні зустрічі у форматі Люблінського трикутника визначені як приклад зростання ваги регіональних альянсів, зокрема й у вирішенні викликів в Центральній Європі.

Для України участь у Люблінському трикутнику є додатковим інструментом для європейської інтеграції та утвердження свого статусу у Центральній Європі. Дмитро Кулеба відзначив, що такий формат сприяє

поверненню України до простору Центральної Європи, до якого вона історично завжди належала.

На брифінгу 20 жовтня 2021 року Дмитро Кулеба підтвердив активну роботу Києва у рамках Люблінського трикутника. Зокрема, міністр вказав на проведення кількох заходів, серед яких зустрічі глав урядів, міжпарламентська асамблея та підписання меморандуму національних молодіжних рад.

Зазначено, що цей формат співпраці викликає інтерес галузевих відомств, а запитання щодо організації зустрічей у форматі Люблінського трикутника надходять від різних органів влади. Наприклад, Міністерство розвитку громад та територій України виразило бажання провести тристоронню зустріч з колегами з Литви та Польщі [15].

У висновку співпраця між трьома досліджуваними державами базується на різноманітних механізмах і форматах, проте особливістю є те, що країни виступають зі спільною позицією на міжнародних платформах щодо важливих питань, що стосуються безпеки, прав людини та геополітики.

3.2. Спільні бачення глобальних проблем

Ідею Люблінського трикутника схвально оцінили як вітчизняні експерти, так і закордонні партнери. Насамперед вказане об'єднання має на меті підвищити ефективність зовнішньої політики.

Об'єднання в Люблінському трикутнику сприяє вирішенню глобальних проблем через зміцнення регіональної співпраці та об'єднання зусиль країн. Держави-учасниці Люблінського трикутника були серед перших, хто відвідав Київ, столицю України, на 20-й день повномасштабного вторгнення (16 березня 2022 року), навіть у той час, коли країни столиці були зоною активних воєнних дій, а від кордону з Росією проходив наступ російських військ. У спільній заяві прем'єр-міністрів України, Литви та Польщі, висловлювались результати зустрічі Люблінського трикутника 26 лютого 2022

року. Зокрема, відзначено значний внесок тристороннього об'єднання у консолідацію міжнародної підтримки для України, а також в протидію агресивній політиці Росії, розслідуванні воєнних злочинів та притягненні винних до відповідальності. Не обійшло увагою і подальше зміцнення військової, фінансової та гуманітарної допомоги Україні.

11 січня 2023 року, президенти України, Литви та Польщі уклали Спільну декларацію Люблінського трикутника. Вказаний документ відображав великі історичні зв'язки між Україною, Литвою та Польщею, а також визначені оновлені напрями співпраці Люблінського трикутника, зокрема в межах стратегічного курсу України на шляху до повноправного членства в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного альянсу (НАТО) [13].

Спільні бачення глобальних проблем підпитані багаторічною історією співпраці між Україною, Польщею та Литвою в різних ключових аспектах. Наукові джерела вказують, що спільне інституціональне коріння Люблінського трикутника виходить за межі Люблінської унії 1569 року: в реальності це було започатковано значно раніше, зокрема, Кревською унією 1385 року. По суті це було перше в світі міждержавне союзницько-об'єднаниє утворення.

Разом з партнерами з Люблінського трикутника які ставили за мету виділитися серед країн Політики Східного партнерства, Україна 28 лютого 2022 року (через 4 дні війни) подала заявку на отримання статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу. І вже 17 червня 2022 року Європейська Комісія попередньо рекомендувала, а 23 червня 2022 року Європейська Рада підтримала надання Україні та Молдові статусу кандидатів на вступ до ЄС (Грузії було офіційно відмовлено, але оголошена підтримка європейських прагнень для цієї держави).

За дослідженнями наукових джерел, Європейська ініціатива «Східне партнерство» нині становить собою незбалансований формат, в якому об'єднані держави з різними стратегічними цілями, зовнішньополітичною

орієнтацією та спільним баченням власного місця в процесах європейської інтеграції [10].

Варто відзначити, що для України формат Люблінського трикутника виявився найбільш ефективним, з поміж інших міжнародно-політичних об'єднань. Цьому слугує декілька причин. Перш за все «трикутник» ґрунтується на давніх історичних зв'язках між країнами регіону. По-друге, в основі Люблінського трикутника лежить безпекова і парламентська співпраця, що народжувалася роками. По-третє, всі країни альянсу мають подібні уявлення про безпекову співпрацю та солідарність [9].

Люблінський трикутник є важливою платформою для співпраці та спільного вирішення глобальних проблем. Країни, які входять до цього об'єднання, перебуваючи в серці Центральної та Східної Європи, мають спільну історію, культурні зв'язки та схожі виклики, що робить їх спільне бачення глобальних проблем ще більш важливим.

Однією з таких проблем є зміна клімату. Країни Люблінського трикутника розуміють, що зміни в кліматі мають серйозний вплив на їхні екосистеми, економіку та соціальний розвиток. Спільні зусилля у сфері розвитку відновлюваних джерел енергії, енергоефективності та обміну технологіями можуть допомогти зменшити негативний вплив на навколишнє середовище та сприяти сталому розвитку. Глобальні зміни клімату становлять собою одну з найбільших загроз для нашої планети, і країни Люблінського трикутника визнають важливість спільних дій у цьому напрямку. Однією з конкретних ініціатив може бути спільний розвиток та впровадження стратегій адаптації до зміни клімату. Країни можуть обмінюватися найкращими практиками та технологіями з метою зменшення вразливості своїх екосистем та економіки перед змінами клімату [11].

Важливо також сприяти розвитку та використанню відновлюваних джерел енергії. Спільна робота у сфері сонячної, вітрової енергії та інших відновлюваних джерел може допомогти зменшити залежність від використання вугільних та інших шкідливих для навколишнього середовища

джерел. Поряд із цим важливо розглядати спільні стратегії зменшення викидів парникових газів. Сприяння енергоефективності в промисловості та сфері транспорту, а також впровадження інноваційних технологій, може сприяти зменшенню негативного впливу на клімат та поліпшенню якості навколишнього середовища.

Окрім того, спільна участь у міжнародних ініціативах та домовленостях щодо боротьби зі змінами клімату може посилити вплив країн Люблінського трикутника на глобальному рівні. Активна участь у міжнародних договорах, таких як Паризька угода, підтверджує зобов'язання цих країн до спільного захисту клімату та збереження екологічної рівноваги на планеті.

Таким чином, країни Люблінського трикутника мають можливість визначити себе як лідерів у боротьбі з глобальними змінами клімату та втілювати принципи сталого розвитку в своїх національних стратегіях, спільно виробляючи ініціативи та знаходячи ефективні рішення для важливих вищезгаданих проблем сьогодення.

Ще однією актуальною проблемою є міграційні процеси та біженці. Країни Люблінського трикутника, перебуваючи в центрі Європи, стикаються з викликами, пов'язаними зі стрімким зростанням міграції та потоками біженців. Важливо розвивати спільні стратегії щодо прийому біженців, їхньої інтеграції, забезпечення прав та свобод.

Економічна співпраця на ряду з іншими є ключовим аспектом спільного бачення країн Люблінського трикутника. Розвиток торговельних та економічних зв'язків може сприяти сталому економічному розвитку в усіх трьох країнах. Обмін досвідом та технологіями, спільні інвестиції та підтримка малих та середніх підприємств можуть стати кроком у напрямку економічної стабільності.

У сфері освіти та культури можна здійснити спільні зусилля для підтримки та збереження культурної спадщини, розвитку освітніх програм та обміну студентами. Це забезпечить формування тісних культурних та

наукових зв'язків між країнами Люблінського трикутника, що сприяє взаєморозумінню та спільному вирішенню серйозних питань.

Отже, країни Люблінського трикутника мають спільні виклики та можливості для співпраці в різних сферах, включаючи екологію, міграцію, економіку та культуру. Шлях до успішного вирішення цих глобальних проблем лежить у їхньому об'єднанні, обміні ідеями та ресурсами для досягнення спільних цілей і забезпечення сталого розвитку регіону та всього світу.

3.3. Підтримка у подоланні наслідків повномасштабної війни РФ проти України

Люблінський трикутник це міжнародний альянс безпеки, що виник як реакція на виклики та загрози з боку Російської Федерації, зокрема в контексті останніх подій в Україні. Перш за все Російська агресія проти України та спроби зміни меж і влади в регіоні Центральної та Східної Європи створюють потребу у зміцненні безпеки не лише в Україні, а й на теренах країн-партнерів.

Люблінський трикутник виступає як спроба країн регіону об'єднатися та спільно реагувати на загрози безпеці не лише України, але й світу загалом.

У випадку повномасштабної війни Росії проти України, підтримка з боку Польщі та Литви може бути вирішальною для українського уряду в подоланні наслідків конфлікту.

Збройна агресія Російської Федерації проти України в лютому 2014 року, анексія Криму та окупація східних територій, викликала нагальну потребу вирішення питань державної безпеки для низки країн. Окрім розповсюдження власних наративів у різних світових регіонах, Кремль відкрито висловлював імперські ідеали та прагнення до домінування у Центральній та Східній Європі.

З конфронтацією перед мілітарною загрозою, пропагандою, кібератаками та лобізмом Кремля в парламентах Європи у 2020 році країни регіону вирішили об'єднатися на новому форумі для спільного протистояння викликам — «Люблінському трикутнику». Україна, Литва та Польща стали засновниками цієї нової ініціативи, метою якої було вирішення кількох тематичних завдань. Однією з найважливіших складових співпраці держав стало питання зміцнення системи безпеки у регіоні та протидії агресії.

Багато політиків і дослідників вважають, що створенню цього формату співпраці сприяли тісні взаємодії між державами. Литва та Польща швидко інтегрувалися в західні структури, такі як НАТО та ЄС, після розпаду Радянського Союзу. Україна ж довгий час була в економічній, політичній і ментальній залежності від Росії. Лише нещодавно вона змогла обрати напрямок на вестернізацію [8].

Більшість європейських науковців є одностайними стосовно історичної геополітичної ролі центрально-східних територій Європи. Еміль Брікс та Ерхард Бузек, колишні австрійські дипломати та науковці, у своїй книзі «Ще раз про Центральну Європу: чому майбутнє Європи вирішується саме тут» підкреслюють, що захищеність цих держав від зовнішнього світу визначає їхню поведінку та можливості [21, с. 81]. Це особливо актуально в контексті загрози з боку Росії, яку вони висвітлюють занепокоєнням.

Один із сучасних прикладів співпраці країн Люблінського трикутника - це утворення у 2014 році спільної військової бригади імені Великого гетьмана Костянтина Острозького LITPOLUKRBRIG з базуванням в Любліні. Ця ініціатива спрямована на підтримку реформування Збройних сил України та сприяння її тіснішій взаємодії з НАТО.

Повномасштабне вторгнення російських військ та бомбардування України у 2022 році відновило актуальність міжнародної співпраці. Державні лідери ЄС, зокрема Польщі та Литви, відвідали Україну та висловили підтримку. Зустріч в рамках Люблінського трикутника у листопаді 2022 року підтвердила важливість цього формату, і підписана спільна заява виділила

роль трикутника у підтримці України та протидії агресії Росії, закликала до розслідування воєнних злочинів та посилення допомоги Україні [2, с. 22].

Незважаючи на деякі відмінності у векторі розвитку та поглядах на історичні питання, держави регіону зберегли тісні та дружні взаємини.

Після початку повномасштабного вторгнення росії на територію України Литва та Польща не залишилися осторонь в наданні допомоги Україні. Всіляко підтримуючи Україну, країни-учасники Люблінського трикутника виявили підтримку вступу України до НАТО. Ще 20 грудня 2021 року в українських Карпатах президенти Литви, Польщі і України об'єднали свої зусилля та висловили спільну позицію відносно викликів, які ставлять перед їхніми країнами гібридні дії Росії. Цей акт засвідчив про те, що не лише Україна, але і Литва та Польща відчувають на собі наслідки гібридної війни та готові спільно реагувати на ці виклики

Зустріч президентів тривала приблизно дві години і завершилася спільною заявою. Вказана заява глав трьох країн містила закликали до міжнародної спільноти з приводу посилення санкції проти Росії у зв'язку із затяжною агресією проти України. Лідери країн висловили заклик до Кремля щодо деескалації ситуації шляхом відведення своїх військ від кордонів України та тимчасово окупованих територій. І хоча це не вплинуло на криваві події. Які розгорнулися двома місяцями пізніше (повномасштабне вторгнення росії), однак інші країни почали цей заклик і схвально віднеслися до такого формату зустрічі [4].

Президенти висловили взаємну підтримку та солідарність у контексті міграційної кризи, яка була штучно спровокована Мінськом на кордонах Литви та Білорусі, а також Польщі та Білорусі. Вони висловили особливу стурбованість через тривале погіршення безпекової ситуації та стабільності в регіоні, а також посиленні такої загрози не лише на територію України, але й на інші країни Європи. Глави держав підтвердили свою відданість подальшому зміцненню європейської енергетичної безпеки і розглядали «Північний потік-2» як виклик для безпеки європейського регіону.

Глави держав Литви, Польщі і України детально виклали свої позиції та оцінки дій Росії, а також представили свої очікування від країн ЄС і НАТО під час офіційного брифінгу. Зустріч президентів присвячувалася зокрема обговоренню питань енергетичної безпеки та міграції, а також об'єднаних зусиль для стримування загрози з боку Росії і захисту Європейського Союзу та України від агресивної політики Москви.

Президент Польщі Анджей Дуда представив певні обтяжливі погляди, згадавши слова колишнього польського президента Леха Качинського щодо можливих подальших агресій Росії. Він підкреслив важливість сильної позиції та закликав до рішучих кроків щодо обмеження військових та імперських амбіцій Росії, особливо в контексті її військової активності на сході Європи після 2014 року [14].

Після 24 лютого 2022 року Люблінський трикутник показав своє конкретне ставлення до цього. 11 січня 2023 року у Львові відбулася зустріч президентів України, Литви та Польщі, де у спільній заяві сторони заявили, що продовжуватимуть тристоронні консультації для зміцнення безпеки Києва, а також вітатимуть прогрес на шляху євроатлантичної інтеграції України та, зокрема, співпраці з НАТО. Після саміту президент Польщі Анджей Дуда оголосив, що його країна надішле Україні танки Leopard-2 німецького виробництва. Литва заявила, що найближчим часом надасть Україні зенітний комплекс L70 і боєприпаси.

У цьому зв'язку головним моментом, який зробив саміт Люблінського трикутника важливим, стала заява Польщі про те, що вона передасть Україні танки «Leopard-2», які Берлін не погоджувався надсилати Києву. Те, що Варшава оголосила про це рішення після саміту, свідчить про важливість, яку вона надає Люблінському трикутнику. Таким чином, видно, що цей майданчик останнім часом з'явився на порядку денному у військовому контексті.

З іншого боку, реакція Москви на рішення, прийняті на саміті Люблінського трикутника, була досить жорсткою. Дмитро Медведєв, колишній президент Росії, а нині заступник голови Ради Безпеки, описав саміт

як зустріч, «страдаючих от фантомных болей», і припустив, що сторони молилися на танки. Як можна зрозуміти зі слів Медведєва, Росія зовсім не задоволена ініціативами Люблінського трикутника.

Польща одна із перших прийняла українських біженців, надала прихисток мільйонам українців, забезпечила гуманітарними товарами як цивільного так і спеціального призначення. Окремо слід відзначити військову допомогу у вигляді спецтехніки, снарядів та ін..

Зокрема Литва не залишилася осторонь допомагаючій державі. На рівні із Польщею, уряд Литви організував допомогу і підтримку для українських біженців, забезпечивши їх пакетом матеріальної допомоги та соціальними гарантіями у сфері освіти, медичного та соціального забезпечення, сприяв працевлаштуванню працездатного населення. Поряд із цим, розуміючи, якими силами Україна намагається стримати ворога, Литва надала не один пакет допомоги, куди окрім набоїв різних калібрів ввійшли системи дистанційного підриву мін, військового спорядження, одягу та інших необхідних речей для наших ЗСУ.

Варто наголосити, що така підтримка не разова. Розуміючи, що війна не закінчиться за місяць і навіть не за рік, країни-партнери думають над тим, яким чином допомогти Україні. Литва продовжує активно вносити свої внески через різноманітні ініціативи, в тому числі за допомогою інструментів Європейського Союзу та міжнародних фінансових установ. Спрямованість українського народу та його рішучість в опорі проти агресора є ключовими складовими сили України. Таким чином, важливо надавати підтримку не лише фінансовій стороні українського бюджету для забезпечення економічної стабільності, але і для подолання соціальних наслідків війни. Про це неодноразово наголошувала міністр фінансів Литви Гінтаре Скайсте [46].

Так, під час одного із урядових засідань Литви було затверджено подальшу фінансову підтримку України з боку країни, через інструменти міжнародних фінансових організацій. Зокрема, виділено 1 мільйон євро для Фонду Європейського банку реконструкції та розвитку (EBRD) та ще 1

мільйон євро для Фонду солідарності з Україною Банку розвитку Ради Європи (СЕВ). Ці фонди спрямовані на підтримку інклюзивних та соціальних проєктів в Україні.

Програма Європейського банку реконструкції та розвитку (EBRD) в Україні націлена на створення сприятливого бізнес-середовища та розвиток людського капіталу, зокрема забезпечення можливостей працевлаштування для ветеранів війни, осіб з інвалідністю та інших постраждалих від російської агресії в Україні. Крім того, програма надає психологічну підтримку цим особам.

Фонд солідарності з Україною Банку розвитку Ради Європи (СЕВ) орієнтований на підтримку внутрішньо переміщених осіб в Україні та сприяння відновленню країни. Засоби фонду будуть спрямовані на вирішення різноманітних соціальних потреб, викликаних війною. Це включає забезпечення добробуту та інтеграцію внутрішньо переміщених осіб, відновлення соціальної інфраструктури в ключових регіонах країни, таких як капітальний ремонт пошкоджених багатоквартирних будинків, створення стійких житлових рішень та розвиток потенціалу Міністерства з питань відновлення України. За словами президента Литви Гітанаса Науседи, у контексті нових конфліктів у світі дипломатичні зусилля Литви повинні бути спрямовані на активізацію міжнародної підтримки України, оскільки увага міжнародної спільноти зараз зосереджена на цьому питанні [31, с. 35].

Станом на листопад 2023 року Литва продовжує формувати основи для довгострокової військової підтримки України. Під час зустрічі прем'єр-міністра Литви Інґріда Шимоніте зі своїм українським колегою Денисом Шмигалем обговорено низку питань, зокрема і у військовій сфері. Зокрема, Шимоніте висловила намір своєї країни затвердити тривалий тримісячний план надання військової та іншої допомоги Україні. У цьому плані передбачається фінансування медичного лікування та реабілітації, навчання військовослужбовців, гуманітарне та військово-розмінування, а також ремонт військової техніки. Окрім того, країна – учасниця Люблінського

трикутника позитивно розглянула звернення щодо надання Україні засобів радіоелектронної боротьби виробництва Литви для протидії російським безпілотникам.

Денис Шмигаль відзначив, що починаючи з початку повномасштабного вторгнення Росії, Литва надала Україні допомогу на суму понад 1 мільярд євро. Протягом останніх місяців (серпень-жовтень 2023) Україна отримала броньовані машини, амуніцію, радіолокаційне обладнання та морські радари. У листопаді Литва передала дві пускові установки системи протиповітряної оборони NASAMS, які вже знаходяться на бойовому чергуванні проти російських ракет [33].

Важливо відзначити плідну допомогу Україні після звільнення окупованих територій. Ця програма містить нову концепцію коаліції із розмінування. І хоча станом на кінець листопада деталі цієї угоди ще не відомі, проте викликає захоплення те, як країна-учасниця Литовського трикутника намагається подолати наслідки «руського миру» на території України [32].

Країна-учасниця Люблінського трикутника Польща, на початку повномасштабного вторгнення проявила надзвичайно високий рівень підтримки України, але ця підтримка більшою мірою була визначена ставленням польського суспільства до України та українців. Для Польщі Україна відіграє ключову роль, часто згадується не лише в контексті внутрішніх питань країни, але й у відносинах з іншими народами. Особливий акцент робиться на рівні співпраці з різними країнами, інколи визначаючи його залежно від позиції цих країн у російсько-українському конфлікті.

Польща визначає свою зовнішню політику пріоритетною підтримкою України в її боротьбі проти російського вторгнення. Принцип суверенної рівності держав вважається основоположним, і Польща висловлює підтримку права українського народу на визначення власної ідентичності, політичного устрою, політичної приналежності та вибору військових союзів.

Безпрецедентна підтримка країни-сусідки підтверджена різними подіями, серед яких і надання військової допомоги, і гуманітарна підтримка, та ін.

Історія показує, що втрата незалежності однієї країни рано чи пізно призводить до втрати незалежності іншої. Усвідомлюючи це польська влада демонструє реалістичне становище по відношенню до України, де будь-які компроміси з Росією відкидаються. Польща вважає неможливим знаходження компромісу між свободою і рабством, навченого досвідом подій ХХ століття.

На міжнародній арені Польща перед іншими країнам світу обіцяє підтримувати Україну на шляху до швидкого вступу до Європейського Союзу та НАТО. Вони підкреслюють, що безпека України є життєво важливою для Польщі і миру в Європі, а тому, за кожної вигідної нагоди обговорюють можливість створення додаткової структури безпеки для України, заснованої на політичній, військовій участі США та підтримуваної військовою співпрацею країн регіону з Україною після закінчення війни [16].

Висловлюючи перспективу плідних відносин у форматі Люблінського трикутника експерти відзначають вплив історичного шансу подолати всі суперечності між народами. Російська агресія суттєво зблизила ці три нації, створивши значний взаємний соціальний капітал симпатії та довіри. Разом із тим, цей унікальний шанс дозволяє відновити польсько-українську єдність, яка була зруйнована російською та німецькою агресією, а також більшовицьким тоталітаризмом.

Країни-партнери Люблінського трикутника прагнуть до того, щоб Україна в майбутньому стала більш ніж просто партнером у ЄС і НАТО. Це означає «постійну співпрацю та контакти» між трьома близькими країнами за культурою, устроєм життя, ментальністю, які живуть в різних суверенних державах. Варто додати, що Варшава, до прикладу, розглядає можливість остаточного вирішення історичних суперечок, які довгий час ускладнювали відносини між Києвом та Варшавою, визначаючи мету формування взаємин так, щоб уникнути серйозних конфліктів щодо інтерпретації історії чи

становища громадян, які ідентифікують себе з польською мовою, культурою та традиціями.

Польща першою прийняла у себе українців, що втікали від російських ракет, які впали на мирні міста України в ніч на 24 лютого. З самого початку конфлікту Польща стала притулком для мільйонів українців, пропонуючи їм захист та допомогу. Разом із тим Польща активно сприяє підвищенню обороноздатності України і захищає її інтереси на міжнародній політичній арені.

Вже з початку війни на українсько-польському кордоні Польща швидко та ефективно організувала гуманітарну допомогу для громадян України, які, покидаючи свою батьківщину через цинічний напад Росії, потребували притулку. Країна-учасниця Люблінського трикутника відзначилася теплим прийомом, забезпечуючи українців харчами, безкоштовним житлом та теплими речами. Особлива увага приділялася дитячому харчуванню та засобам гігієни.

Починаючи з 24 лютого 2022 року, українці, які перетнули кордон з Польщею, отримали можливість користуватися безкоштовним проїздом польською залізницею. Для українських водіїв, які перебувають у Польщі, було прийнято рішення не змінювати водійські посвідчення до кінця 2022 року. Польща також спростила проїзд для українських перевізників гуманітарної допомоги. Щоб полегшити переміщення українців, у польському мобільному додатку з розкладом громадського транспорту додали українську мову.

До того ж в Польщі було створено україномовне радіо, яке надає оперативну інформацію для біженців. Польська влада також дбає про здоров'я громадян України, які прибули до країни після війни. Таким чином, усі українці, що прибули після 24 лютого, деякий час мали право на безкоштовне медичне обслуговування в Польщі.

Українці, що шукали притулку в Польщі, користувалися безкоштовним житлом, яким було забезпечене по всій країні. Польська влада відзначилася

підтримкою своїх громадян у цьому благородному ділі: полякам, які відкривають свої двері для українських біженців, надавалася фінансова підтримка від держави у розмірі близько 8,7 долара на день або приблизно 263 долари на місяць. Крім того, у великих містах були створені центри для прийому українців, де волонтери активно допомагали новоприбулим надавати необхідні речі та забезпечували харчування [27].

Підтримка України у протистояннях з Росією визначається у неодноразових висловах міністра закордонних справ Польщі, який говорить: «Поляки та українці повинні відчувати себе вдома не лише в своїх рідних країнах, але й за кордоном». Він заявляє, що угоди, досягнуті під час візитів президента України Володимира Зеленського до Варшави, створюють підґрунтя для нового підходу щодо взаємовідносин, зокрема в питаннях історії та вшанування пам'яті жертв воєн, репресій та вбивств.

Щодо Росії, Польща висловлює готовність продовжувати протистояти спробам досягнення компромісів з РФ за рахунок поступок України. Разом із тим зазначається, що допоки Росія не припинить агресію в Україні та не виведе свої війська з окупованих територій, вона повинна залишатися поза спільнотою цивілізованих націй. У Варшаві висловлюють переконаність у тому, що Росія може стати нормальним членом міжнародної спільноти після виведення своїх військ з України та відмови від агресії. При цьому зазначається, що наразі Росія, з їхнього погляду, не є такою державою.

У столиці Польської Республіки переконані, що навіть у випадку «повернення до нормальності» у відносинах з РФ, необхідно радикально переглянути взаємодію. Зокрема, вважається неприпустимим відновлення Декларації Росія-НАТО 1997 року, яка обмежувала б кількість військ Альянсу у нових країнах-членах. Цей пункт безпосередньо називають передумовою для повномасштабної війни проти України. Варто відзначити, що одностороння підтримка Альянсом цих політичних зобов'язань перед Росією після вторгнення в Україну та анексії Криму у 2014 році призвела до утвердження в Москві небезпечної ідеї про існування логіки поділу світу на сфери впливу.

Головний дипломат Польщі Збігнев Рау визначає, що навіть у випадку, якщо Росія повернеться до виконання норм міжнародного права, відновлення договору 1997 року буде неможливим. Це обумовлено перш за все тим, що одностороннє дотримання обмежень щодо розгортання Альянсу на його східному фланзі буде сприйматися як слабкість і стимул до подальшої агресії, що становить загрозу для безпеки НАТО [30].

У підсумку варто відповісти на питання «Чим став Люблінський трикутник: Розбудовою постійних і партнерських відносин між народами чи виявився малоефективною платформою обіцянок?». Люблінський трикутник став платформою розбудови відносин починаючи від регулярних зустрічей на самітах закінчуючи допомогою Україні у боротьбі проти Російської Федерації.

3.4. Перспективи подальшої співпраці учасників Люблінського трикутника

Люблінський трикутник дає змогу реалізувати простір для стратегічного партнерства між Польщею, Литвою та Україною. Зпаче, цей формат вимагає соціальної та політичної інституціоналізації. Перша полягає в тому, щоб переконати суспільства трьох держав у важливості такої співпраці та пояснити її цілі. Друга – розкриває необхідність сформувати міжурядові, міжвідомчі і міжпарламентські структури, а також інші інституційні форми на рівні «мозкових» та аналітичних центрів. Люблінський трикутник має якнайшвидше вийти із зародкової та декларативної фази, і повстати середньостроковим планом його розвитку [40].

Розвиток Люблінського трикутника можна розглядати у контексті двох основних напрямків співпраці: «жорсткого», що охоплює політичну та військову сфери, та «м'якого», яка включає історичну та освітню політику, спрямовану на активізацію ментальних процесів. Основною метою Люблінського трикутника повинен бути розвиток співпраці між державами-

спадкоємцями Речі Посполитої Обох Народів, або іншими словами, Трьох Народів.

Важливо враховувати, що Польща має переглянути свою роль та не розглядати себе як єдиного депозитаря цієї традиції. Традиція Речі Посполитої впливає на політичні рішення не лише в Польщі, але й у Литві, Латвії, Україні, а також на діяльність демократичної опозиції в Білорусі, Молдові та Ізраїлі.

Люблінський трикутник стає унікальною можливістю для України об'єднати чорноморську та балтійську співпрацю, особливо враховуючи стратегічні наміри Росії в контексті контролю над північним узбережжям Чорного моря. Цей формат також надає Україні можливість посилити свою прив'язку до демократичних традицій, парламентаризму, толерантності та конституціоналізму. Важливою є також можливість посилити історичні корені незалежності України, відмінності від Росії та включення традицій Київської Русі в загальну історію Європи, а не виключно в російський контекст.

Керівники міністерств закордонних справ трьох країн на спільних зустрічах висловлюють свою готовність для координації заходів з метою забезпечення дотримання міжнародного права як на рівні тристоронньої співпраці, так і в рамках міжнародних організацій, таких як НАТО, Європейський Союз, ООН, Рада Європи, ОБСЄ. Сторони наголошують на важливості парламентського діалогу між трьома країнами, зокрема в рамках Парламентської асамблеї Україна-Польща-Литва.

Керівники також закликають Російську Федерацію до виведення своїх військ з територій України та звільнення окупованих територій. Час від часу, міністри закордонних справ підтверджують свою волю до подальшого розвитку та розширення співпраці між Україною, Польщею і Литвою в різних сферах суспільного життя, включаючи збройні сили та громадянське суспільство, зокрема взаємодію між науковцями та експертами.

В глобальних планах співпраці учасників Люблінського трикутника на 2023-2024 рік можна очікувати продовження та поглиблення ініціатив у різних

сферах. Спираючись на успіхи минулих років та обговорені плани, можна визначити кілька ключових напрямків співпраці. Беззаперечним кроком є підтримка безпеки та оборони України. Загалом, встановлюється підтвердження безпекових гарантій та спільні заходи для забезпечення стабільності в регіоні, надання необхідної допомоги у вигляді зброї, боєприпасів, військової техніки тощо. Зокрема, в бюджеті на наступний, 2024 рік, Литва планує виділити на допомогу Україні 340 млн євро. Більша частина додаткових витрат у бюджеті будуть спрямовані на соціальні виплати, а також на підтримку України, зазначила прем'єр-міністерка Литви Інґріда Шимоніте.

Загалом, підтримка виділятиметься на допомогу Україні, а не лише для українських біженців. Разом із тим варто відзначити довгостроковий план Литви щодо надання Україні військової допомоги.

Зміцнення торговельних та економічних зв'язків між країнами Люблінського трикутника, сприяє розвитку інвестицій, інновацій та технологій, а також спільним економічним проектам.

Арвідас Анушаускас, міністр оборони Литви відзначив, що Литва визначила для себе три основні цілі підтримки України:

- надавати постійну військову підтримку українській армії, прикладаючи всі можливі зусилля;
- забезпечити реабілітацію поранених українських військових, дбаючи про їхнє фізичне та психологічне відновлення;
- продовжувати консультації з питань оборонних реформ, які розпочалися ще до повномасштабної війни, спрямовані на наближення України до отримання членства в НАТО.

Міністерство оборони Литви наголосило, що сумарна вартість оборонної підтримки, яка надається Україні, незабаром досягне півмільярда євро. Ця допомога включає постачання озброєння та військового обладнання, а також забезпечує проведення навчання, лікування та реабілітацію військовослужбовців ЗСУ.

У культурній сфері та сфері освіти також плануються далекоглядні плани.

Перш за все це продовження обміну культурними і освітніми програмами, яке сприятиме зміцненню взаєморозуміння та національної ідентичності між народами. В кінці травня 2023 року міністр культури та інформаційної політики України, Олександр Ткаченко, побував у Польщі, де прийняв участь у зустрічі в рамках Люблінського трикутника. Під час цієї зустрічі він разом із своїми колегами з Польщі та Литви, Пьотром Глінським і Сімонасом Кайрисом відповідно, підписав декларацію, яка стосується підтримки України в захисті її культурної спадщини, обміну знаннями, підтримки митців та створення Європейського фонду для культурного та креативного сектору України.

Запрошені Пьотром Глінським, Олександр Ткаченко та Сімонас Кайрис відвідали Краківський музей князів Чарторийських та експозицію «Експресія. Скульптура львівського рококо – твори Йогана Пінзеля зі збірки Львівської національної галереї мистецтв» у Королівському замку на Вавелі. Після цього вони взяли участь у відкритті експозиції «Вільно, Вільнюс, Вільне 1918-1948. Одне місто – багато розповідей» в Національному музеї в Кракові. Ця виставка, присвячена 700-річчю Вільнюса, представляє мала на меті продемонструвати спільний проєкт Національного музею у Кракові та Литовського національного музею мистецтв у Вільнюсі.

Під час спільної прес-конференції міністри України, Польщі та Литви офіційно підписали декларацію Люблінського трикутника. У цьому документі засвідчується узгодження сторін підтримувати Україну в різних міжнародних платформах для захисту її культурної спадщини та цінностей. Також декларація передбачає активний обмін знаннями, надання підтримки українським митцям та культурним фахівцям, сприяння процесу відновлення України та утворення Європейського фонду для захисту та відновлення культурного та креативного сектору.

Міністри з Польщі та Литви відзначили посилену солідарність з Україною та анонсували нові заходи з допомоги як для українського населення, так і для культурного сектору. Зокрема, було відзначено успішну цифрову трансформацію численних об'єктів культурної спадщини та активну роботу над створенням єдиної платформи для музейної спадщини України. Також розпочато проєкт інвентаризації.

Україна та Польща в рамках Люблінського трикутника уклали спільний Меморандум про співпрацю з метою інвентаризації втрат культурної спадщини, спричинених вторгненням Росії.

Міністерство культури та інформаційної політики України, представлене міністром Олександром Ткаченком, і Міністерство культури та національної спадщини Республіки Польща, на чолі з професором, доктором Пьотром Глінським, підписали цей меморандум з метою вивчення та документування архітектурних та археологічних втрат, зумовлених воєнним конфліктом.

Восени 2022 року Україна та Польща домовилися про створення та спільну реалізацію проєкту під назвою «Проєкт порятунку української спадщини». Головною метою такої ініціативи стала підтримка зусиль у збереженні та відновленні культурної спадщини України, яка знаходиться під загрозою знищення чи пошкодження.

Особливий акцент робиться на об'єктах всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та тих пам'ятках, які внесені до Попереднього Списку Конвенції про охорону Всесвітньої культурної і природної спадщини ЮНЕСКО. Зокрема, в рамках Меморандуму планується документування та аналіз поточного стану збереження цих об'єктів і визначення ступеню їхнього пошкодження в адміністративних одиницях, що особливо постраждали від військових дій.

Проєкт також передбачає аналіз ефективності застосованих методів та процедур для документування культурних втрат на територіях, які постраждали від воєнних конфліктів.

В рамках Меморандуму усі вищезазначені заходи реалізуються шляхом:

- підготовки документації за допомогою сучасних неінвазивних методів щодо знищення та пошкодження об'єктів культурної спадщини внаслідок військових дій Росії;
- використання супутникових технологій для виявлення та аналізу стану збереження об'єктів культурної спадщини на звільнених від окупації територіях;
- сприяння збору доказів щодо злочинів проти культурної спадщини для розслідування міжнародними кримінальними органами;
- надання мериторичної підтримки процесу створення нової системи комплексної охорони та управління в галузі культурної спадщини України;
- підготовка групи українських фахівців для документування збитків, завданих війною культурній спадщині, з урахуванням міжнародного та польського досвіду захисту культурної спадщини на звільнених територіях;
- розробка теоретичних засад і процедур оновленої міждисциплінарної методології польової інвентаризації воєнної шкоди в галузі культурної спадщини, адаптованої до умов європейського театру воєнних дій;
- здійснення низки спільних та індивідуальних заходів Україною та Польщею для реалізації ініціативи. Меморандум планується впровадити до 31 грудня 2023 року, із можливістю подовження за згодою сторін [34].

Отже, без незалежної України не може бути незалежної Польщі, Литви, інших європейських країн. В минулому взаємини між українцями та поляками були напруженими, але на сучасному етапі обидві країни прагнуть укріпити свою співпрацю. Польща виступає як одна з найбільш впливових країн у Центральній і Східній Європі, проявляючи динамічний розвиток. Протягом останніх років вона успішно пройшла шлях політичних та економічних перетворень, сформувавшись у потужного регіонального гравця.

За порівняно незначний час Польща досягла значущих успіхів, що визначає її як впливового регіонального гравця. Зараз країна використовує свій потенціал для зміцнення позицій у Європі, що відображається в стратегічних планах на майбутнє.

Одним із основних пріоритетів є підтримка України, яку Польща визначає як ключовий аспект своєї зовнішньої політики. Варшава демонструє намір зробити все можливе для сприяння швидкому вступу України до Європейського Союзу та НАТО, підкреслюючи, що безпека України є важливою для стабільності Польщі та Європи в цілому. Після завершення кризи у відносинах з Республікою Польща визнається за можливе створити додатковий механізм безпеки для України, що базуються на політичній та військовій участі США та підтримці військової співпраці регіональних країн із Україною.

У Варшаві висловлюється недовіра щодо розвитку подій у Росії, і польська сторона впевнена, що Росія може стати нормальним членом міжнародної спільноти. Проте, Польща переконана, що, навіть якщо це відбудеться, відносини з Росією повинні пройти так звану перезагрузку.

Польща висловлює надію, що Росія, після виведення військ з України та відмови від визволення інших країн і територій, може стати демократичною державою. Проте, поки що такої Росії не існує. Варшава висловлює бажання співпрацювати з «нормальною» Росією, але наголошує, що для цього необхідна зміна політичного курсу та повага до демократичних цінностей.

Прогнозувати майбутні події може бути складно, оскільки вони залежать від різних факторів, але взагалі очікується подальше зміцнення та розширення співпраці між Україною, Литвою та Польщею в рамках Люблінського трикутника.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну зумовило серйозне переосмислення концептуальних підходів до перспектив як забезпечення безпеки і оборони Європейського континенту, так і підтримання глобальної стабільності, випрацювання нових пріоритетів і підходів до реалізації

зовнішньої політики та всеохопних наслідків для теперішнього світового порядку. Провідні демократичні держави заможної демократії, їхні альянси та об'єднання відбили ці тенденції або в нових стратегічних документах, або в змінах до вже ухвалених.

Наостанок варто сказати: через активну дипломатичну діяльність країни-партнери Люблінського трикутника змогли розвинути взаємовигідну співпрацю у багатьох сферах, таких як економіка, безпека та енергетика. У сфері безпеки та оборони Польща є одним із найбільших донорів, які надають підтримку Україні. Це дозволяє Україні зміцнювати свою обороноздатність та продовжувати війну.

ВИСНОВОК:

Дослідивши питання ідеї створення Люблінського трикутника варто зробити наступні висновки.

Досліджено генезу створення Люблінської унії та її ролі у створенні Люблінського трикутника.

Люблінська унія стала важливим кроком у формуванні «Люблінського трикутника», який включав в себе Польщу, Литву та Україну. Цей союз створив основу для подальшої співпраці та взаємодії між цими державами, заклавши основи для спільного впливу на суспільно-політичні події в регіоні.

У часи Люблінської унії князі України, представлені на Люблінському сеймі, домагалися збереження своїх привілеїв у сферах політики, культури та церковного життя. Наприклад, у включених до Королівства Польського українських землях залишалася функціонувати руська мова в побуті й діловодстві, і місцевим князям надавалися значні привілеї.

Деякі дослідники навіть вказують на те, що Люблінська унія створила широкі можливості для української аристократії, яка формувала автономні князівства на українських землях, і деякі з них конкурували з польськими королями.

Роль Люблінської унії полягала в утворенні потужного союзу, який об'єднав культурні, економічні та військові ресурси обох країн, що сприяло їхньому спільному розвитку та взаємному підтриманню.

Унія також вплинула на подальший хід історії цього регіону, визначаючи його політичну карту на тривалий період. Нині посилення на Люблінську унію може слугувати символічним кроком до символічного повернення України у Європу.

Розкрито собливості регіонального об'єднання Люблінського трикутника, яке передбачає ефективні механізми співпраці та дипломатичні ініціативи для спільного вирішення питань розвитку та зміцнення стосунків.

Схожість культурних та історичних традицій створює підґрунтя для формування спільної ідентичності та налагодження культурного обміну.

Регіональне об'єднання орієнтоване на активну політичну співпрацю через регулярні саміти та консультації для обговорення ключових питань.

Країни регіону активно співпрацюють в рамках європейських інтеграцій, спільно вирішуючи завдання та впливаючи на стратегічні рішення.

Альянс спрямований на спільні зусилля для розвитку транспортних, енергетичних та інноваційних інфраструктур, що покращує ефективність співпраці. Організація допомагає зберігати та захищати спільні інтереси країн Люблінського трикутника на різних рівнях співпраці. Ці особливості визначають потенціал та перспективи для подальшого успішного розвитку та співпраці між країнами Люблінського трикутника.

Специфіка регіонального об'єднання, з поміж іншого, має на меті синхронізацію стратегій та планування військових дій. Це стає невід'ємною частиною взаємодії в умовах агресивної та гібридної експансії Росії, особливо із врахуванням значної асиметрії військового потенціалу на користь НАТО.

Польща, Україна та Литва вже досягли позитивних результатів у військовій співпраці, спрямованій на адаптацію української армії до стандартів НАТО та обмін досвідом, зокрема, у реальних бойових умовах проти Росії. Ці знання стають надзвичайно цінними для проведення операцій у військових конфліктах, де протистояти сильнішому ворогові вимагає особливого досвіду й навичок [31].

Розглянуто Люблінський трикутник завдяки якому Україна стверджується як активний учасник міжнародної політики.

У 2020-2021 роках Україна просуvala зовнішню політику, спрямовану на розвиток двосторонньої співпраці та формування субрегіональних союзів. Головні цілі включали підвищення стандартів захисту прав людини, поглиблення економічної та безпекової взаємодії, а також усілякі інші заходи, спрямовані на покращення механізмів стримування збройної агресії проти України.

Створення Люблінського трикутника є платформою для безпеки. Найважливішою метою України в Люблінському трикутнику є розвиток

політичної, економічної та соціальної взаємозалежності з країнами НАТО та ЄС, а також скористатися можливістю посилити позицію України в регіоні Центральної та Східної Європи. Серед держав тристоронньої угоди саме Україна є найбільш зацікавленою у розвитку співпраці в межах Люблінського трикутника завдяки своїй культурній близькості, спільній історії, економічним інтересам та найбільшій загрозі, яку представляє Росія.

Загалом, створений альянс позиціонує себе як проект особливого значення та регіонального центру опозиції Росії.

Проведено характеристику механізму співпраці України, Польщі та Литви:

- Політична співпраця: Зміцнення політичної співпраці між цими країнами може сприяти спільним ініціативам на міжнародній арені. Вони здатні об'єднати свої зусилля для вирішення спільних проблем, залучення підтримки від інших країн та ведення спільних політичних кампаній.
- Економічна співпраця: Зглиблення економічних зв'язків може забезпечити взаємні вигоди для кожної з країн. Розвиток торгівлі, інвестицій та співпраці в галузі енергетики може сприяти зростанню економік і підвищенню життєвого рівня усіх учасників.
- Військова співпраця: Зближення оборонної сфери може включати обмін досвідом, спільне навчання та військові угоди. Це може сприяти підвищенню військової готовності та безпеки в регіоні.
- Гуманітарна співпраця: Спільні зусилля у гуманітарних проектах, освіті, культурній та науковій обмін можуть сприяти зближенню народів та підвищенню взаєморозуміння між країнами.
- Інфраструктурні проекти: такі як транспортні мережі, енергетичні системи та інші, можуть сприяти зростанню ефективності та розвитку регіону. В ході довгострокової співпраці сторони планують ініціювати спільні проекти в різних сферах для подальшого поглиблення тристоронньої співпраці в рамках

Люблінського трикутника. Вона ґрунтується на вже існуючій співпраці, яка в рамках Люблінського трикутника систематизуватиметься, розвиватиметься та поглиблюватиметься.

Для України участь у Люблінському трикутнику є додатковим інструментом для європейської інтеграції та утвердження свого статусу у Центральній Європі. Дмитро Кулеба відзначив, що такий формат сприяє поверненню України до простору Центральної Європи, до якого вона історично завжди належала.

Досліджено спільні бачення глобальних проблем країнами-партнерами. Об'єднання в Люблінському трикутнику сприяє вирішенню глобальних проблем через зміцнення регіональної співпраці та об'єднання зусиль країн.

Для України формат Люблінського трикутника виявився найбільш ефективним, з поміж інших міжнародно-політичних об'єднань. Цьому слугує декілька причин. Перш за все «трикутник» ґрунтується на давніх історичних зв'язках між країнами регіону. По-друге, в основі Люблінського трикутника лежить безпекова і парламентська співпраця, що народжувалася роками. По-третє, всі країни «трикутника» мають подібні уявлення про безпекову співпрацю та солідарність

Визначено шляхи підтримки у подоланні наслідків повномасштабної війни РФ проти України. Країна-учасниця Люблінського трикутника Польща, на початку повномасштабного вторгнення проявила надзвичайно високий рівень підтримки України. Особливий акцент робиться на рівні співпраці з різними країнами, інколи визначаючи його залежно від позиції цих країн у війні Росії проти України. Польща визначає свою зовнішню політику пріоритетною підтримкою України в її боротьбі проти російського вторгнення. Принцип суверенної рівності держав вважається основоположним, і Польща висловлює підтримку права українського народу на визначення власної ідентичності, політичного устрою, політичної приналежності та вибору військових союзів.

Висловлюючи перспективу плідних відносин у форматі Люблінського трикутника експерти відзначають вплив історичного шансу подолати всі суперечності між народами.

Російська агресія суттєво зблизила ці три нації, створивши значний взаємний соціальний капітал симпатії та довіри. Разом із тим, цей унікальний шанс дозволяє відновити польсько-українську єдність, яка була зруйнована російською та німецькою агресією, а також більшовицьким тоталітаризмом.

Країни-партнери Люблінського трикутника прагнуть до того, щоб Україна в майбутньому стала більш ніж просто партнером у ЄС і НАТО. Це означає «постійні контакти» між трьома близькими країнами за культурою, устроєм життя, ментальністю, які живуть в різних суверенних державах.

Досліджено перспективи подальшої «кооперації» учасників Люблінського трикутника, що можна розглядати у контексті двох основних напрямків: "жорсткого", що охоплює політичну та військову сфери, та "м'якого", який включає історичну та освітню політику, спрямовану на активізацію ментальних процесів. Основною метою Люблінського трикутника повинен бути розвиток співробітництва між державами-спадкоємцями Речі Посполитої.

Важливо враховувати, що Польща має переглянути свою роль та не розглядати себе як єдиного депозитаря цієї традиції. Традиція Речі Посполитої впливає на політичні рішення не лише в Польщі, але й у Литві, Латвії, Україні, а також на діяльність демократичної опозиції в Білорусі, Молдові та Ізраїлі.

Люблінський трикутник стає унікальною можливістю для України об'єднати чорноморську та балтійську частини, особливо враховуючи стратегічні наміри Росії в контексті контролю над північним узбережжям Чорного моря. Цей формат надає Україні можливість посилити свою прив'язку до демократичних традицій, парламентаризму, толерантності та конституціоналізму. Важливою є також можливість посилити історичні корені

незалежності України, відмінності від Росії та включення традицій Київської Русі в загальну історію Європи, а не виключно в російський контекст.

Зміцнення торговельних та економічних зв'язків між країнами Люблінського трикутника, сприяє розвитку інвестицій, інновацій та технологій, а також спільним економічним проектам.

Стосовно зовнішньої політики України. У рамках Люблінського трикутника Україна здійснювала консультації та обмін досвідом з іншими країнами, які вже пройшли демократичні реформи після розпаду Радянського Союзу. Це допомогло Україні у вдосконаленні свого політичного та правового середовища.

Країни трикутника в свою чергу підтримували участь України у процесі євроатлантичної інтеграції, зокрема, в бажанні України приєднатися до Європейського Союзу та НАТО. Це підкреслювало важливість євроатлантичного вибору для України. У безпековому вимірі, Україна вперше вступила до Люблінського трикутника в якості країни, яка зіткнулась з територіальною агресією Росії та втратила частину своєї території.

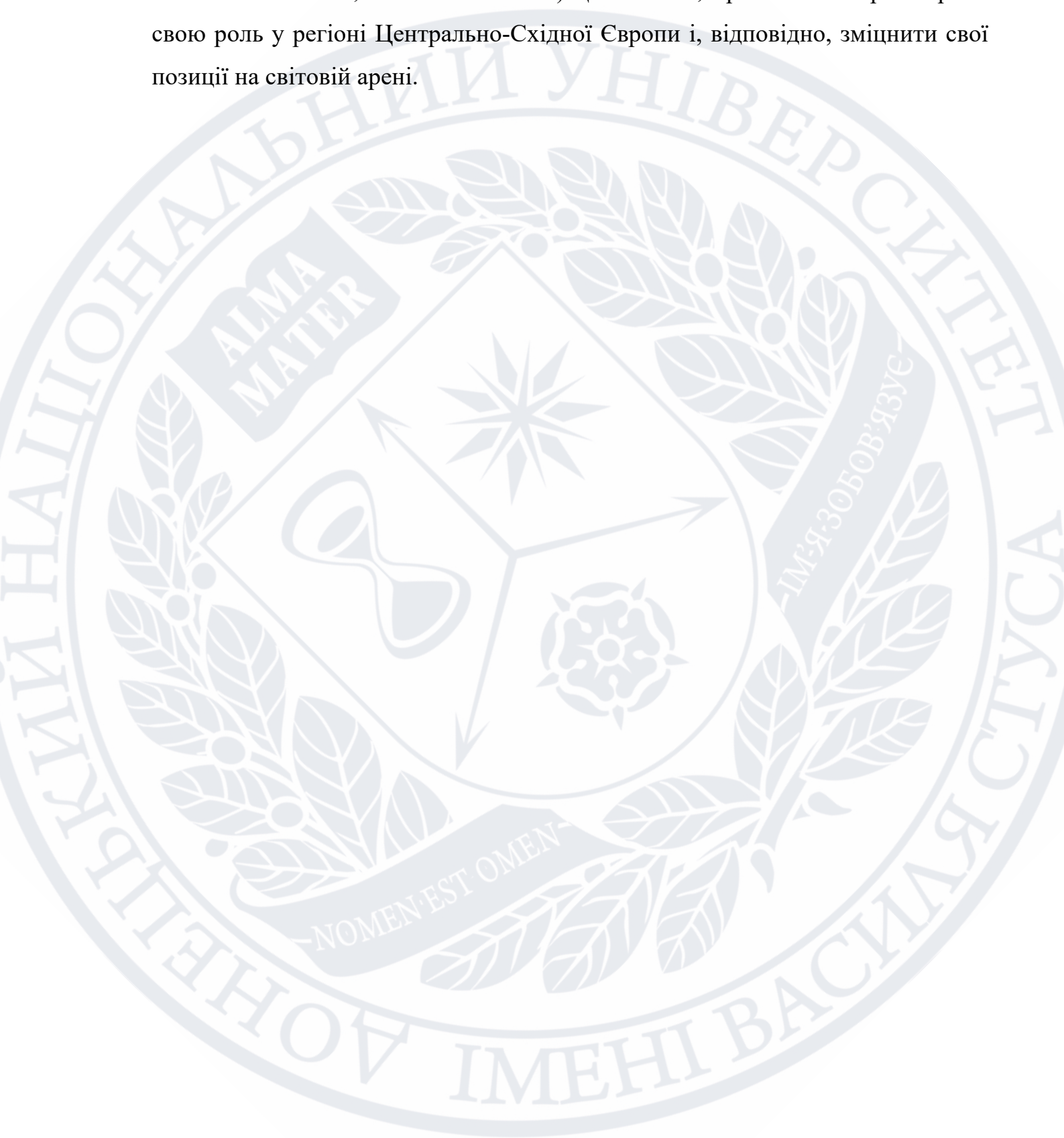
В цьому контексті, після того як Росія розпочала війну проти України, Польща та Литва надали як військову так і гуманітарну допомогу.

Підсумовуючи, Люблінський трикутник виявився важливою реакцією на виклики сучасності, зокрема російської загрози в регіоні. Його створення не лише зміцнило відносини між країнами-учасницями, але й стало ефективним механізмом спільної реакції на виклики та подолання загроз безпеки.

Потенціал Люблінського трикутника полягає у подальшому розвитку інтеграції в регіональні та європейські структури, розширенні співпраці у сферах економіки, культури та науки. Забезпечення стабільності та безпеки в регіоні залишається важливим завданням альянсу, особливо в умовах вторгнення Росії на нашу територію.

Україна найбільше зацікавлена у перетворенні альянсу «Люблінського трикутника» на повноцінне багатостороннє інтеграційне об'єднання (а також

у подальшому розширенні альянсу, насамперед - у контексті приєднання до нього Словаччини, Латвії та Естонії). Цим самим, країна зможе розширити свою роль у регіоні Центрально-Східної Європи і, відповідно, зміцнити свої позиції на світовій арені.

СПИСОК ОПРАЦЬОВАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Александров О. Люблінський трикутник – аналіз медіа-дискурсу [Електронний ресурс] / Олег Александров // Instytut nowej Europy. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://ine.org.pl/wp-content/uploads/2021/07>
2. Александров О. Міцніший союз: консолідація демократій унаслідок широкомасштабної агресії Росії проти України : аналіт. доп. / [О.Александров, О. Борділовська, А. Веселовський та ін.] ; за ред. О. Александрова – Київ : НІСД, 2023. – 75 с – URL: – <https://doi.org/10.53679/NISSanalytrep.2023.05>
3. Аналітична доповідь : Стан та перспективи стратегічного партнерства Польщі та України. Електронний ресурс. URL: https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2022/01/stan-i-perspektywy-partnerstwa_ua_web-1.pdf
4. Анатомія російсько-українського конфлікту (2014–2022 рр.) в епоху гібридних війн. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. Електронний ресурс. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5937>
5. Антонович В. Б. Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори / Упор. О. Тодійчук, В. Ульяновський. Вст. ст. та коментарі В. Ульяновського. — К.: Либідь, 1995. — 816 с. («Пам'ятки історичної думки України»)
6. Бенджамін Т. Новий ідеалізм. Як країни Центральної Європи, підтримуючи Україну, задають новий політичний мейнстрім [Електронний ресурс] / Талліс Бенджамін. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://texty.org.ua/articles/106503/efektzelenskoho-yak-krayiny-centralnoyi-yevropy-zadayut-novyj-politychnyj-mejnstrimpidtrymuyuchy-ukrayinu/>.
7. Білоус Н.О. Люблінська унія 1569 р.: історіографічні погляди та інтерпретації (до 440-річчя Люблінської унії) / Білоус Н.О. // Український історичний журнал. - 2010. - № 1. - С. 65-83. - Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/journal_2010_1_65

8. Брайлян Є. Вплив російсько-української війни на світ [Електронний ресурс] / Є. Брайлян, Ю. Білик // Вокс Україна. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://voxukraine.org/vplyv-rosijsko-ukrayinskoyi-vijny-na-svit>.
9. Герасимчук С. Перевірка боєм: чи виправдала себе стратегія України зі створення малих альянсів [Електронний ресурс] / Сергій Герасимчук // Європейська правда. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/04/26/7160523/>.
10. Горovenko С.А. Інституалізовані міжнародні альянси безпеки: на захисті основоположних прав людини. [Електронний ресурс] / Горovenko С.А. // Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/04/40.pdf>.
11. Громадські організації Люблінського трикутника представили в Брюсселі спільний звіт про російську дезінформацію та пропаганду [Електронний ресурс] // Міністерство закордонних справ України. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://mfa.gov.ua/news/gromadski-organizaciyi-lyublinskogo-trikutnika-predstavili-v-bryusseli-spilnij-zvit-pro-rosijsku-dezinformaciyu-ta-propagandu>.
12. Дикаленко М. Країни за розміром наданої Україні військової допомоги [Електронний ресурс] / Михайло Дикаленко // The page. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://thepage.ua/ua/economy/vijskova-dopomoga-ukrayini-vid-riznih-krayin-rejting>.
13. Дмитро Кулеба запросив главу МЗС Білорусі на зустріч міністрів Люблінського трикутника [Електронний ресурс] // Міністерство закордонних справ України. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-zaprosiv-glavu-mzs-bilorusi-na-zustrich-ministriv-lyublinskogo-trikutnika>.
14. Дмитро Кулеба: Люблінський трикутник - один з ключових елементів нової безпекової стратегії України [Електронний ресурс] //

Урядовий портал. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/news/dmitro-kuleba-lyublinskij-trikutnik-odin-z-klyuchovih-elementiv-novoyi-bezpekovoyi-strategiyi-ukrayini>.

15. Дмитро Кулеба: Люблінський трикутник - це яскравий приклад нового тренду міжнародної політики [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/news/dmitro-kuleba-lyublinskij-trikutnik-ce-yaskravij-priklad-novogo-trendu-mizhnarodnoyi-politiki>.

16. Дмитро Кулеба: Молодіжний Люблінський трикутник об'єднає 264 молодіжні організації задля спільного європейського майбутнього [Електронний ресурс] // Урядовий портал. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/news/dmitro-kuleba-molodizhnij-lyublinskij-trikutnik-obyednaye-264-molodizhni-organizaciyi-zadlya-spilnogo-yevropejskogo-majbutnogo>.

17. Дорожня карта співробітництва між Україною, Литовською Республікою та Республікою Польща в рамках «Люблінського трикутника» [Електронний ресурс] // Міністерство закордонних справ України. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://mfa.gov.ua/news/dorozhnya-karta-spivrobitnictva-mizh-ukrayinoyu-litovskoyu-respublikoyu-ta-respublikoyu-polshcha-v-ramkah-lyublinskogo-trikutnika>.

18. Еміль Брікс, Ерхард Бузек. Ще раз про Центральну Європу: чому майбутнє Європи вирішується саме тут. Київ: ДІПА, 2019. 192 с. 20

19. Загальнонаціональне опитування «Україна в умовах війни» [Електронний ресурс] // Соціологічна група «Рейтинг». – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/pyatyy_obschenacionalnyy_opros_ukraina_v_usloviyah_voyny_18_marta_2022.html.

20. Кулеба назвав десять пріоритетів Люблінського трикутника [Електронний ресурс] // interfax-Україна. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://interfax.com.ua/news/political/758328.html>.

21. Лисак-Рудницький І. Історичні есе. Київ: Основи, 1994. 554 с. 19
22. Лубківський Д. Люблінська декорація: чого не вистачає у заяві глав МЗС України, Польщі та Литви [Електронний ресурс] / Данило Лубківський // Європейська правда. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2020/07/28/7112621/>.
23. Люблінський трикутник мав бути квадратом із Білоруссю – МЗС Польщі [Електронний ресурс] // Укрінформ. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3097629-lublinskij-trikutnik-mav-buti-kvadratom-iz-bilorussu-mzs-polsi.html>.
24. Люблінський трикутник – це яскравий приклад нового тренду міжнародної політики – Дмитро Кулеба. Електронний ресурс. URL: <https://armyinform.com.ua/2021/10/05/lyublinskyj-trykutnyk-cze-yaskravuj-tryklad-novogo-trendu-mizhnarodnoyi-polityky-dmytro-kuleba/>
25. Магда Є.М. Гібридна війна: сутність і структура феномену / Є. Магда // Міжнародні відносини: Серія “Політичні науки” – 2014. № 4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article_0/view/2489/2220.
26. Мальський М. Люблінська ініціатива у системі Балто-Чорноморської регіональної безпеки [Електронний ресурс] / Маркіян Мальський // Матеріали міжнародної наукової конференції.. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ispc.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/Zbirnyk-materialiv-09-2020.pdf>.
27. «Ми розділимо перемогу»: як Польща допомагає Україні у війні з Росією [Електронний ресурс] // ТСН. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/mi-rozdilimo-peremogu-yak-polscha-dopomagaye-ukrayini-u-viyni-z-rosiyeyu-2051743.html>
28. Навчальний посібник з національно-патріотичної підготовки особового складу Збройних Сил України на 2022 навчальний рік /Топальський В., Мараєва В., Богачук О., Хруленко І. та ін. / За заг. ред. В. Мороза. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2021. – 162 с.

29. Павленко Т.А. Дезінформація: поняття, ознаки, перспективи протидії. Юридичний науковий електронний журнал. № 7. 2022. С. 337-339. Електронний ресурс. URL: http://lsej.org.ua/7_2022/80.pdf
30. Панченко Ю. Україна у пріоритеті: як Польща переосмислює відносини із сусідами та союзниками [Електронний ресурс] / Ю. Панченко, Н. Коваль // Європейська правда. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/04/18/7159968/>.
31. Пасічник М. С. Історія України: державницькі процеси, розвиток культури та політичні перспективи. Київ : Знання, 2006. 735 с. 28
32. Перун В. Литва допомагатиме Україні у бойовому та гуманітарному розмінуваннях [Електронний ресурс] / Віра Перун // LB.ua. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/world/2023/11/22/585545_litva_dopomagatime_ukraini.html.
33. Перун В. Литва планує затвердити трирічний план військової та іншої допомоги Україні [Електронний ресурс] / Віра Перун // LB.ua. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://lb.ua/world/2023/11/24/585871_litva_planuie_zatverditi_tririchniy.html.
34. Підтримка культурного сектору: Ткаченко підписав декларацію Люблінського трикутника та Меморандум про співпрацю [Електронний ресурс] // Район культура. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://kultura.rayon.in.ua/news/601556-pidtrimka-kulturnogo-sektoru-tkachenko-pidpisav-deklaratsiyu-lyublinskogo-trikutnika-ta-memorandum-pro-spivpratsyu>.
35. Політика історичної пам'яті в контексті національної безпеки України :аналіт. доповідь / [Яблонський В. М., Лозовий В. С., Валевський О. Л., Здіорук С. І., Зубченко С. О. та ін.] / за заг. ред. В. М. Яблонського. – Київ : НІСД, 2019. – 144 с
36. Почепцов Г. Г. Гібридна війна: інформаційна складова [Електронний ресурс]/ Г.Г. Почепцов // Media Sapiens. – Режим доступу: http://osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/gibridna_viyna_informatsiyna_skladova/

37. Роль і місце України в перспективних європейській та євроатлантичній системах безпеки [Електронний ресурс] // Центр Разумкова. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://razumkov.org.ua/images/2022/11/16/2022_Rolj_i_mistce_Ukr.pdf.

38. Стемпневський Т. Відносини Польщі з Литвою, Білоруссю та Україною 450 років після Люблінської унії [Електронний ресурс] / Т. Стемпневський, Б. Сурмач // Ніка-центр. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://instytutpolski.pl/kyiv/wp-content/uploads/sites/19/2020/07/450-unia-1.pdf>.

39. Студінський В.А. Люблінський трикутник у системі економічної безпеки Європи в контексті російсько-української війни 2014-2022 рр. Економічний вісник університету: наук. журн. 2022. № 53. С. 132–138. URL: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2022-52-132-138>

40. Терещук Г. Зустріч президентів Люблінського трикутника. Литва-Польща-Україна: спільна історія, спільна боротьба проти агресії Росії [Електронний ресурс] / Галина Терещук // Радіо Свобода. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/zustrich-prezydenty-lyublinskyy-trykutnyk/31618003.html>.

41. Турчин Я.Б., Івасечко О.Я., Юринець О.Б. Підвищення ефективності реалізації ініціативи Східного партнерства в Україні. Політичне життя: наук. журн. 2022. № 1 (2022) С. 145–152. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2022.1.17>

42. Україна – Литва: історичні, мовно-культурні та туристські паралелі [Електронний ресурс] // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/31273/1/%D0%9F%D0%B0%D1%81%D0%BA%D0%B0_%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9D%D0%A3_%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B0_2021.pdf.

43. Чеботарьов Є.В. «Люблінський трикутник»: інституціональні передумови та економічний потенціал створення. Економічний вісник Донбасу: наук. журн. 2020. № 3 (61). С. 41–48. Електронний ресурс. URL: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-3\(61\)-41-48](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2020-3(61)-41-48)

44. Шевченко О. М. Концепція «Міжмор'я» в сучасних геополітичних умовах. Міжнародні відносини, серія «Політичні науки». 2016. No 11. Електронний ресурс. URL : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2907

45. Юрчишин В. Геополітичні та гео економічні зміни, формовані під впливом російської агресії, та оновлення місця України у світовому просторі [Електронний ресурс] // Центр Разумкова. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_TRANSFORMANS_UKR.pdf.

46. Lietuva skiria 2 milijonus eurų Ukrainai socialinių karo padarinių sprendimui [Електронний ресурс] // Lietuvos Respublikos finansų ministerija. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://finmin.lrv.lt/lt/naujienos/lietuva-skiria-2-milijonus-euru-ukrainai-socialiniu-karo-padariniu-sprendimui>